

MEDICINA

AMERIKOS LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SAJUNGOS ŽURNALAS

Nr. 1 (98) 2004

MEDICINA ALGS - Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos žurnalas
Journal of American Lithuanian Medical Association
Nr.1 (98) 2004

Vyr. Redaktorė:

Dalia Giedrimienė, MD, PhD

Garbės redaktorius:

Vaclovas Šaulys, MD

Redakcijos kolegija:

Rasa Kazlauskaitė, MD
Renata Variakojytė - Staniškienė, MD
Gediminas Balukas, MD
Algimantas Pliūra, MD, PharmD
Linas Sidrys, MD

Korespondentai:

Aldona Kulpienė, PharmD
Virginija Bareišienė, MD
Inga Dambrauskaitė, MD
Žilvinas Zakarevičius, MD
Janina Didžpetrienė, MD

Korektūra:

Skirmantė Miglinienė
Lituanistikos tyrimo ir studijų centras
Lithuanian Research and Studies Center
5600 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636-1039, USA
Tel. 773-434-4545; Fax 773-434-9363
e-mail: info@lithuanianresearch.org

Maketavimo ir spausdinimo darbai:

Ričardo spaustuvė
Tel. 708-430-1911

Medicinos redakcijos adresas:

193 Stone Hill Dr.
Rocky Hill, CT 06117.
e-mail: dgiedrim@sjc.edu
Tel. 860-529-5115

Viršelyje: Lietuvos medicinos biblioteka Vilniuje.

ŽURNALO TURINYS:

<i>Dr. Vaclovas Šaulys - žurnalo MEDICINA garbės redaktorius</i>	2
Redkolegijos kreipimasis.....	3
Pagrindinės žurnalo skiltys ir turinys.....	4
Informacija autoriams.....	5
Anketa.....	6
Moksliniai ir apžvalginiai straipsniai	
Lietuvos medicinos bibliotekai - 60.	
Kelyje į medicinos žinių visuomenę. <i>Salvinija Kocienė</i>	7
Vaistams atsparios tuberkuliozės problema. <i>Dalia Giedrimienė</i>	15
ALGS Istorija ir Veikla	
ALGS istorija. <i>Arvydas Vanagūnas</i>	18
Medicinos sekcijos pranešimai XII Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziume Čikagoje. <i>Dalia Giedrimienė, Rasa Kazlauskaitė, Janina Didžpetrienė</i>	19
ALGS posėdis 2003 gruodžio 10 d. Čikagoje. <i>Rasa Kazlauskaitė</i>	22
Prof. A. Dumčiaus paskaita.....	24
ALGS suvažiavimas 2004 Čikagoje. <i>Renata Variakojytė-Staniškis</i>	26
Krūties vėžio problema iš arčiau. <i>Deimantė Tamoševičienė</i>	29
Naujienos iš vietinių gydytojų draugijų: Niujorko gydytojų draugijos metinis susirinkimas <i>Algimantas Pliūra</i>	29
Medicinos pasiekimai ir naujienos	
Vaistų verslas iš arčiau: 2003 metų pasaulinė vaistų pardavimo analizė.	
<i>Algimantas Pliūra</i>	30
Odontologų pasiekimai Kauno Medicinos universitete. <i>Jurgina Sakalauskienė</i>	34
Vaistų rinkos pasikeitimai ir reikalavimai Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare.	
<i>Laimis Akramas</i>	37
Lietuviai gydytojai Amerikos kardiologų suvažiavime.....	42
Sveikatos apsauga, naujienos ir problemos Lietuvoje	
Kaip sekasi Lietuvos gydytojams Europoje.	
Lietuvos gydytojai Danijoje. <i>Inga Dembinskaitė</i>	43
Medicinos leidiniai Lietuvoje	
Medicinos periodiniai leidiniai leidžiami Lietuvoje. <i>Aldona Lukoševičiūtė</i>	46
Kiti medicinos leidiniai:	
Žurnalas MEDICINA (Kaunas).....	46
Medicinos mokslo žurnalas MEDICINOS TEORIJA IR PRAKTIKA (Vilnius).....	47
Susipažinkime	
Naujai atvykę gydytojai iš Lietuvos	49
ALGS tinklapis-svetainė.....	50
Mūsų mirusieji	
JAV lietuviai gydytojai mirę 2003-2004 metais.....	51
Dr. Aloyzą Petriką prisimenant	51
Reklamos skiltis	
Skausmo gydymo institutas/Illinois Pain Treatment Institute, LTD.....	52
ALGS/LAMA žiemos seminaras 2005 kovo mėn Colorado valstijoje.....	53
Žurnalas MEDICINOS IR FARMACIJOS ŽINIOS (Vilnius).....	53

Dr. V. Šaulys perduoda savo pareigas naujai redaktorei - prof. dr. D. Giedrimienei

Dr. Vaclovas Šaulys – žurnalo “MEDICINA” Garbės redaktorius

Dr. Vaclovas Šaulys gimė 1920 m. sausio mėn 16 d. Stempliuose, Švėkšnos valsčiuje, Tauragės apskrityje. Švėkšnos Saulės gimnaziją jis baigė 1939 metais ir nutarė pradėti studijas Vytauto Didžiojo universitete Medicinos fakultete. Medicinos daktaro diplomą jis įgijo 1944 metais. Medicinines studijas toliau tęsė Tubingeno universitete, Vokietijoje, įgydamas šio Universiteto diplomą. 1949 metais, atvykęs į JAV, atliko specializaciją anesteziologijos srityje.

Dr. Vaclovas Šaulys aktyvus ir visuomeninėje veikloje. Jau Vytauto Didžiojo universitete 1942 – 1944 metais jis aktyviai veikė studentų atstovybėje, Ateitininkų sąjungoje ir “Gajos” korporacijoje. Gyvendamas JAV, Illinois valstijoje, 1965 -1966 metais buvo išrinktas Illinois lietuvių gydytojų draugijos pirmininku.

Kaip aktyvus, pasišventęs žurnalo “MEDICINA” redaktorius jis dirbo daugiau nei 22 metus. Nuo 2004 metų pradžios – žurnalo “MEDICINA” garbės redaktorius.

Dr. Vaclovas Šaulys paaukojo tūkstančius valandų įtempto darbo, dirbdamas pasiaukojančiai ir išradingai.

Jo pastangomis ir ypatingos valios dėka Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas gyvavo ir tebegyvuoja daugiau nei du dešimtmečius.

Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos valdyba linki dr. Vaclovui Šauliui geros sveikatos, sėkmės bei Dievo palaimos.

*Amerikos lietuvių gydytojų
sąjungos valdyba*

*Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos
valdyba sveikina naują žurnalo “MEDICINA”
redaktorę – prof. dr. Dalią Giedrimienę ir
pažada visokeriopą pagalbą reikalingą šiam
ALGS leidiniui.*

*Amerikos lietuvių gydytojų
sąjungos valdyba*

Mieli lietuviai - gydytojai bei Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos (ALGS) nariai,

Kreipiamės į Jus džiaugdamiesi nauju žurnalo "Medicina" numeriu. Kitas numeris šiuo metu jau ruošiamas spaudai. Žurnalo redakcija iš esmės pasikeitė.

Mes esame labai dėkingi dr. V. Šauliui, kuris daugiau kaip 22 metus redagavo ir puoselėjo šį žurnalą, neleidamas jam pražūti.

Naujai sudaryta redakcija toliau rūpinsis šiuo žurnalu ir norėtų Jūsų visų paprašyti pagalbos bei aktyvaus prisidėjimo. Be jokios abejonės tai yra glaudžiai susiję su mūsų visos organizacijos veikla bei tarpusavio bendravimu. Mes suprantame, kad kiekvienas šiuolaikinis specialistas, ypač gydytojas, yra užimtas savo tiesioginiu darbu ir profesine veikla, tačiau ar ankstesnių kartų gydytojams buvo lengviau? Jie irgi turėjo savo pozicijoje įsitvirtinti...

Mūsų pirmtakai suprato, kad turintiems lietuviškas šaknis reikia bendrauti ir turėti savo organizaciją bei žurnalą. Ne jau XXI amžius mus nuteikia kitaip?

Susipažinus su vyresniųjų kartų ALGS narių veikla negali nesizavėti jų darbais, noru ir entuziazmu. Prateškime jų tradicijas ir dalį savo laisvalaikio paskirkime šiam tikslui.

O laiko visada trūks, ypač šiuolaikiniame pasaulyje, kur tiek daug naujų galimybių ir pramogų...

Daugelis mūsų gyvendami ir dirbdami anglų kalbos aplinkoje esame jos neabejotinai įtakojami ir prarandame įgūdžius kalbėti ir rašyti lietuviškai.

Tikimės, kad šis žurnalas bus vienu iš bendravimo būdų, palaikančių ryšį tarp lietuvių, apjungiančiu lietuvius gydytojus Amerikoje bei skatinančiu medicinos žodžio propagavimą lietuviškai.

Dabartinis mūsų tikslas yra patikslinti lietuvių gydytojų sąrašus, kviečiant prisijungti

Prof. dr. D. Giedrimienė sveikina žurnalo "Medicina" skaitytojus

stomatologus bei farmacininkus. Gal žinote ir apie kitus gydytojus, kurie norėtų šį žurnalą gauti? Prašome pranešti jų adresus.

Žurnalas bus siunčiamas visiems be atskiros prenumeratos! Jo išlaidos yra padengiamos iš ALGS nario mokesčio lėšų. Mums visiems svarbu didinti ALGS narių skaičių.

Patikslinti adresai bei kita informacija galėtų būti panaudoti kitam *Užsienio lietuvių gydytojų adresynui* išleisti.

Žurnalo redakcija kviečia Jus visus siųsti informaciją įvairiais klausimais. Mes siekiame, kad žurnalas išliktų įvairiapusis - spausdinantis mokslinę, mokomąją, informacinę bei kitą medžiagą leidinys. Redakcija laukia Jūsų laiškų įvairiomis medicininėmis ir medikų gyvenimo temomis. Rašyti galite lietuviškai ar angliškai, mielai sutinkame redaguoti bei išversti tekstą į lietuvių kalbą.

Patikslintos duomenų bazės sudarymui prašome užpildyti trumpą anketą.

Nuorodos autoriams yra pridedamos.

Laukiame Jūsų aktyvios paramos ir kūrybingo bendradarbiavimo.

Su geriausiais linkėjimais,

*Prof. dr. Dalia Giedrimienė,
Žurnalo "Medicina" vyr. redaktorė*

Mieli Skaitytojai,

Pristatome pirmą naujos redakcinės kolegijos paruoštą žurnalo *MEDICINA* numerį, kuriame rasite įvairios medžiagos bei informacijos. Šiame numeryje nemažai dėmesio skirta ir aktualijoms Lietuvoje, kas be abejonės, aktualu dabar, kai Lietuva tapo Europos Sąjungos nare.

Kitame numeryje numatoma pristatyti JAV dirbančius nusipelnusius gydytojus, pasižymėjusius klinikiniam, moksliniam ar akademiniam darbe, supažindinti su studentais-medikais, studijuojančiais JAV ar atliekančiais rezidentūrą, taip pat supažindinti iš Lietuvos naujai atvykstančiais gydytojais.

Žurnalas ieško pagalbininkų bei rėmėjų.

Lauksime Jūsų komentarų ir pasiūlymų.

Redkolegija

Pagrindinės žurnalo skiltys ir turinys :

I. Moksliniai straipsniai

- Autoriniai
- Apžvalginiai

II. Medicina Lietuvoje

- Naujovės bei pasiekimai
- Sveikatos apsauga, jos būklė ir problemos
- Žinios iš Lietuvos medicininės visuomenės bei organizacijų gyvenimo

III. Medicinos naujienos

- Sveikatos apsauga
- Bendroji medicina
- Stomatologija
- Farmacija

IV. Mokslo pakopomis

- Pristatomi žymus gydytojai ir medikai-mokslininkai Amerikoje ir Lietuvoje
- Pristatomi naujai įgiję M.D., D.D.S., D.P.M., D.V.M., Pharm. D. ir kt. laipsnius

- Pristatomi įgiję medicinos mokslo ar praktikos, akademinio darbo ir kt. diplomus, pažymėjimus
- Pristatomi baigusieji ar pradėdantys rezidentūrą, baigusieji ar tęsiantys medicinos studijas ir t.t.

V. Mūsų mirusieji

VI. Studentai

- Medicinos studentai apie save.

VII. Iš Lietuvos medicinos istorijos

- Planuojami straipsniai apie medikų pasiekimus, pakeitusius medicinos raidą Lietuvoje, specializuotų medicinos sričių vystymosi istoriją, apie svarbius įvykius ar atskirų žmonių sprendimus, tapusius ypač reikšmingais Lietuvos medicinai.

VIII. ALGS informacija

- Veikla ir renginiai
- Kontaktai

IX. Susipažinkime

- Siekiama pranešti apie jubiliejus, vestuves ir kitas svarbias sukaktis.

X. Reklamos skiltis**XI. Įdomi informacija, kiti medicinos leidiniai, tinklapiai**

Iliustracijos ir nuotraukos bus spausdinamos juodai baltos. Jas geriausiai atsiųsti elektroniniu paštu (e-mail) ar pateikti kompaktiniame diske (CD), tačiau mielai priimsime ir įprastas nuotraukas.

Bet kurią informaciją galima siųsti paštu, faksu ar elektroniniu paštu. Siunčiant straipsnius paštu, pageidaujama pridėti disketę (floppy disc) arba kompaktinį diską (CD).

Medžiagą siųsti:**Informacija autoriams:**

Autentiški, t.y. originalūs, moksliniai straipsniai turi būti paruošti laikantis įprastų reikalavimų. Straipsnis turi turėti tokias dalis: SANTRAUKA (ABSTRACT) lietuviškai ir angliškai (iki 150 žodžių), trumpas ĮVADAS, METODAI, REZULTATAI, APTARIMAS bei literatūros ŠALTINIAI. Straipsnio apimtis iki 6 spausdintų puslapių, naudojant Times New Roman, 12 dydžio raides.

Apžvalginiuose straipsniuose turi taipogi būti: SANTRAUKA (ABSTRACT) lietuviškai ir angliškai (iki 150 žodžių), trumpas ĮVADAS, toliau TURINYS, APTARIMAS bei literatūros ŠALTINIAI. Straipsnio apimtis iki 6 spausdintų puslapių, naudojant Times New Roman, 12 dydžio raides.

Trumpi informaciniai straipsneliai ar bet kuri kita informacija gali būti pateikiama lietuvių ar anglų kalba.

Dr. Dalia Giedrimienė
Žurnalas "Medicina"
193 Stone Hill Dr.
Rocky Hill, CT 06117.
e-mail: dgiedrim@sjc.edu
Tel. 860-529-5115

Informacijos klausimais galima kreiptis ir į kitus redakcinės kolegijos narius:

Dr. Rasa Kazlauskaitė
Rasa_Kazlauskaite@rush.edu

Dr. Renata Variakojytė-Staniškis
rvari@airway.bsd.uchicago.edu

Dr. Gediminas Balukas
Tel. (708) 422-2299

ALGS pirmininkas
Dr. Arvydas Vanagūnas
ava109@northwestern.edu

Prašome pateikti šiuos duomenis:

(* - žvaigždute pažymėtus klausimus atsakyti pasirinktinai)

Pavardė: _____ Vardas: _____

*Laipsniai (M.D., Ph.D, D.D.S., D.V.D. ar kt.): _____

*Moksliniai vardai: _____

*Medicinos mokslo (įskaitant rezidentūrą) baigimo vieta ir metai:

*Darbo vieta: _____

*Privatus kabinetas _____

*Specialybė: _____

*Darbo metų skaičius medicinos srityje: _____

Namų adresas: _____

Tel.: _____

E-mail: _____

Ar norėsite gauti žurnalą "Medicina": Taip _____ Ne _____

Kokio pobūdžio straipsnių ar informacijos norėtumėte rasti "Medicinos" žurnale?

Galbūt norėtumėte prisidėti prie žurnalo leidimo?
Kokia tematika labiausiai domina? _____

Jūsų pasiūlymai: _____

Jeigu Jums yra žinomi kiti gydytojai, kurie norėtų gauti žurnalą, prašome įrašyti jų pavardes ir adresus:

Nuoširdžiai dėkingi,
Žurnalo "Medicina" redkolegijos nariai

Duomenis siųsti adresu:
Dr. D. Giedrimienė, 193 Stone Hill Dr., Rocky Hill, CT 06117
Tel.: 860-529-5115; E-mail: dgiedrim@sjc.edu

MOKSLINIAI IR APŽVALGINIAI STRAIPSNIAI

Lietuvos medicinos bibliotekai – 60

Kelyje į medicinos žinių visuomenę

Salvinija Kocienė

(Lietuvos medicinos bibliotekos direktorė)

Šiais metais Lietuvos medicinos biblioteka švęs savo veiklos 60-ties metų jubiliejų. Kiekvienas jubiliejus – tai gera proga stabtelėti, atsigręžti į praeitį, pasidžiaugti dabartimi, pamąstyti apie ateitį.

Ikikarinėje Lietuvoje kai kurių medicinos draugijų lėšomis buvo įsteigta keletas medicinos literatūros skaityklų-knygynų. Tai buvo [...] „tikri antikvariatai, susidedą vien tik iš pasenusių knygų ir žurnalų, nes naujoms išrašyti nėra lėšų“, - rašė Kauno medicinos draugijos knygininkas dr. V. Kanauka 1935 m.

Kauno medikų draugijos, Dantų gydytojų draugijos, keletos stambesnių ligoninių bibliotekos sudarė tuometinį medicinos bibliotekų tinklą.

1941 m. birželyje įsteigiama Centrinė mokslinė medicinos biblioteka. Apie jos veiklos pirmuosius žingsnius žinome labai nedaug. Biblioteka kūrėsi Vilniuje, Sierakausko gatvėje, literatūros fondas buvo formuojamas daugiausiai iš asmeninių gydytojų kolekcijų. Tačiau gyvavo vos keliasdešimt dienų. Karas suniokojo ir bibliotekos pastatą, ir knygas. Neišliko ir jokių dokumentų, bylojančių apie medicinos bibliotekos veiklą.

1944 m. spalio 9 d. Sveikatos apsaugos Liaudies komisaro įsakymu Nr.60 atnaujinama Valstybinės centrinės mokslinės

bibliotekos (VCMMB)* veikla. Biblioteka pradėta kurti iš naujo. Todėl šią datą mes laikome bibliotekos įsteigimo data.

Pirmuoju bibliotekos direktoriumi buvo paskirtas prof. Stasys Čepulis. Savo pirmajame įsakyme direktorius apibūdina Medicinos bibliotekos paskirtį. Tai -: [...] “Organizacinis-metodinis ir informacinis bibliografinis centras visos Respublikos medicinos bibliotekoms. Taip pat aprūpina literatūra ir bibliografinėmis informacijomis Sveikatos apsaugos komisariato tarnautojus”.

* Vėliau bibliotekos pavadinimas keitėsi: nuo 1952 m. - Valstybinė mokslinė medicinos biblioteka (VMMB) nuo 1990 m. - Lietuvos medicinos biblioteka (LMB)

Direktorius Stasys Čepulis, sveikindamas savo kolegas Naujųjų 1946 metų proga, pabrėžia medicinos bibliotekos reikšmę ir darbo joje prasmę: „Visus Valstybinės centrinės mokslinės medicinos bibliotekos tarnautojus sveikinu Naujųjų 1946 metų proga ir linkiu, susipažinus bei pamėgus darbą bibliotekoje, sąžiningai eiti savo pareigas. Mediciniška knyga yra pamatas medicinos mokslo pažangai ir mūsų krašto žmonių sveikatingumui. Mokslinis medicinos bibliotekos darbas yra labai atsakingas ir rimtas, taigi, atlikdami sąžiningai savo pareigas, dedame pamatą po Sveikatos apsaugos [...] rūmais“.

1945 m. sausio mėn. bibliotekoje dirbo 11 žmonių. Pradėtas intensyviai komplektuoti literatūros fondas, kurio branduolį sudarė Kauno medicinos instituto ir pavienių medikų padovanotos knygos ir žurnalai.

Pirmąsias knygas ir asmenines kolekcijas dovanavo medikai mokslininkai: prof.: Vytautas Girdzijauskas, Liubomiras Laucevičius, Tomas Kairiūkštis, Chackelis Kibarskis ir kt. Daug literatūros gauta iš Maskvos ir kitų Sovietų sąjungos respublikų medicinos bibliotekų bei mokslo tyrimų institutų. Knygos buvo perkamos iš kelių tik įkurto Lietuvos bibliotekų kolektoariaus, Centrinio mokslinių bibliotekų kolektoariaus Maskvoje, knygynų. Apie naujus medicinos

leidinius informavo leidžiami informaciniai leidiniai. Tuo metu biblioteka privalomojo egzemplioriaus negavo, todėl įvairių institutų ir mokslo įstaigų leidiniai biblioteką pasiekdavo neperiodiškai ir ne visi.

Per penkerius gyvavimo metus sukaupia 118,8 tūkst. egz. spaudinių. Iš jų - 32 tūkst. egz. buvo perduota į periferijoje veikiančius abonementinius punktus.

Bibliotekos fondo struktūrą sudarė medicinos knygos ir žurnalai, visuomeninė politinė literatūra bei grožinės literatūros knygos (vėliau grožinę literatūrą komplektuoti atsisakyta, o sukauptas fondas buvo perduotas Lietuvos kurortuose esančių sanatorių bibliotekoms).

Reikia pažymėti, tai, jog Sovietų valdžios metais bibliotekos literatūros (ypač užsienio literatūros) fondas ženkliai nukentėjo nuo vadinamojo kasmetinio „fondų valymo“. Štai, Sveikatos apsaugos ministras 1949 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. 59 p. 2 nurodė „Išimti iš bibliotekų ir iš tarnybinio naudojimo visą politiniai kenksmingą literatūrą, susitarus tuo reikalu su Vyr. literatūros ir leidinių valdyba“ - (Glavlit). Buvo atrinkta 8 tūkst. egzempliorių (beveik tiek pat, kiek knygų įsigyta 1949 metais) ir perduota į Vilniaus universiteto spec. fondus. 1951 m. į spec. fondus nukeliavo net 11 tūkst. užsienio medicinos knygų ir žurnalų. Sovietmečio laikotarpiu Glavlit'as iš Lietuvos bibliotekų išėmė per 7 milijonus knygų, iš kurių 5 mln. tomų sunaikino, kitas perdavė saugoti į spec. fondus.

Tačiau bibliotekos žmonėms ir sovietmečio laikotarpiu netrūko pilietiškumo bei noro išsaugoti medicininę knygą ateities kartoms. Todėl susirūpinta senosios medicinos knygos likimu. Prie medicinos bibliotekos planuota steigti Medicinos istorijos muziejų, kuriame būtų saugomi medicinos mokslo paminklai-knygos. Nuo 1948 m. iš antikvariatų pradėti pirkti unikalūs 18-19 a. leidiniai,

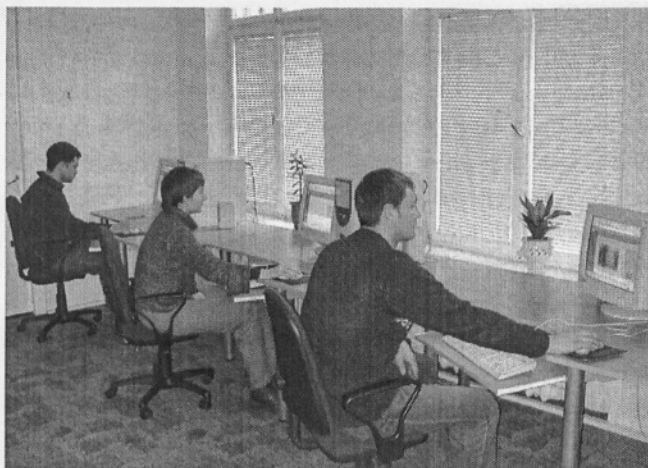

renkamos 19 a. pradžios VU mokslininkų disertacijos. Nors svajonės įkurti Medicinos muziejų prie bibliotekos liko neįgyvendintos, bet ilgainiui susikauptė unikalūs senosios medicinos literatūros fondas, kurį sudaro 5 tūkst. istoriniu atžvilgiu vertingų ir įdomių medicinos knygų: enciklopedijų, žinynų, vadovėlių, monografijų nuo 16 a. iki 1917 m. Kolekcijoje yra prieškarinės Lietuvos žymiausių medikų – P.Avižonio, J.Kairiūkščio, V.Kuzmos, V.Lašo, P.Mažylio ir kt. veikalai.

1946 m. sausyje pradėta formuoti bibliotekos struktūra, katalogai. Po metų patvirtinta pirmoji bibliotekos mokslinė taryba. 1947 m. įkurtas informacijos-bibliografijos sektorius, kuris ilgainiui peraugo į du savarankiškus skyrius. Per pirmuosius bibliotekos gyvavimo dešimtmečius susiformavusios pagrindinės veiklos kryptys nedaug pasikeitė ir šiandien. Besiplečiant darbo apimčiai - augant dokumentų fondams, gausėjant skaitytojų skaičiui bei keičiantis jų informacinėms reikmėms, buvo tobulinami darbo procesai, taikomos naujos veiklos formos bei metodai.

Šiandien Lietuvos medicinos bibliotekos fondą sudaro per 700 tūkst. dokumentų.

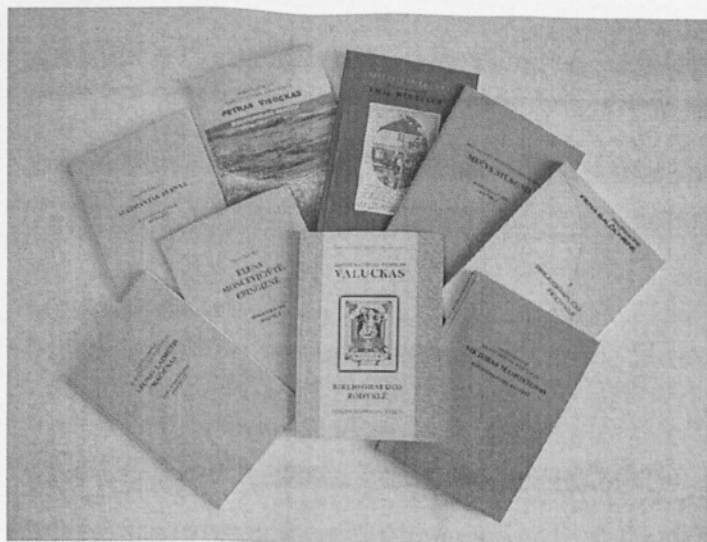
Savo pareiga laikome kuo išsamiau surinkti, saugoti ir visuomenėje skleisti pasaulio lietuvių gydytojų, kuriame pasaulio žemyne begyventų, mokslinę, švietėjišką mintį, taip pat užsienio autorių publikacijas apie Lietuvos mediciną. 1997 m. parengėme **Lituanistinės medicinos dokumentų formavimo** projektą. *Turėjome viltį, kad šis projektas sudomins mūsų tautiečius užsienyje. Bendradarbiauti pakvietėme JAV lietuvių gydytojų sąjungą, tačiau į šį siūlymą nebuvo atsiliepta.* Biblioteka medžiagą renka savo jėgomis.

Pasaulinė sveikatos organizacija (PSO), siekdama informacinėmis priemonėmis skleisti savo idealus bei prisidėti prie nacionalinių sveikatos apsaugos programų kūrimo, 1990 m. Rytų Europos regione pradėjo kurti savo dokumentacijos centrus. Mūsų bibliotekoje toks centras įkurtas 1993 m. Po metų tapome PSO deponentine biblioteka. Gauname visus šios organizacijos pagrindinius dokumentus, taip pat turime teisę juos platinti, versti, referuoti.

LMB skaitytojai – tai šalies medicinos darbuotojai, studentai bei visi besidomintys biomedicinos literatūra. Jų informacinius poreikius dažniausiai lemia darbinė bei mokslinė veikla. Tenka apgailestauti, jog šiems poreikiams augant, biudžeto lėšos literatūros komplektavimui kasmet mažėja. Tačiau nesėdime sudėję rankas. Ieškome alternatyvių medicinos informacijos šaltinių bei finansinių galimybių juos įsigyti.

Informacinis bibliografinis darbas yra viena iš svarbiausių bibliotekos veiklos sričių. Išleista daug įvairios tematikos, apimties ir paskirties leidinių. Dar 1948 m. pasirodė biuletėnis "Nauja literatūra, gauta Respublikinėje mokslinėje medicinos bibliotekoje". Tai biuletėnio "Nauja medicinos literatūra" pirmtakas. Nuo 1949 m. leistos rekomenduojamos literatūros rodyklės dispanserizavimo, dizenterijos, infekcinių

susirgimų profilaktikos, sanitarijos, akušerijos, medicinos radiologijos ir kt. temomis. Kasmet leidžiama suvestinė medicinos periodinių leidinių rodyklė “Medicinos periodika”, atspindinti medicinos žurnalus, gautus visose Lietuvos didžiosiose bibliotekose.

Labai vertinama ir svarbi šalies medicinos istorijai, mokslo ir kultūros paveldui – rodyklė “Lietuviškoji medicininė bibliografija” (nuo 4-ojo tomo pavadinta “Lietuvos medicinos literatūra”). Išleista 11 leidinio tomų. Dėl lėšų stokos rodyklės leidyba nutrūko, tačiau medžiaga ir toliau registruojama, sisteminama, atsispindi kartotekose bei elektroniniame kataloge.

Reikia paminėti, kad pirmuosius bibliografinius leidinius rengė medikai. Vienas iš jų – Vladas Šimkūnas, vėliau tapęs skyriaus vedėju. Gydytojas-psichiatras, bibliografas Vladas Šimkūnas praėjo dešimties metų Golgotos kelią. Iš Sibiro lagerių į Vilnių grįžo 1956-aisiais. Po metų reabilituotas. Tais pačiais metais pradėjo dirbti mūsų bibliotekoje. Buvo paskirtas dirbti vyresnioju bibliografu. Čia atsiskleidė jo, kaip bibliografo, talentas. Jis dalyvavo sudarant pirmuosius tris “Lietuviškosios medicininės bibliografijos” tomus, rašė straipsnius “Mažajai lietuviškajai tarybinei enciklopedijai” bei Lietuvos dienraščiams. Svajoto išleisti kruopščiai

surinktą bibliografijos leidinį “Lietuvos medicinos ir farmacijos mokslų daktarai ir kandidatai”, tačiau GLAVLIT’as to padaryti neleido. Bibliotekoje saugomas šio darbo rankraštis. Dirbdamas bibliotekoje, V. Šimkūnas baigė studijas Vilniaus universiteto Medicinos fakultete ir tapo žinomu gydytoju-psichiatru (7).

Vlodo Šimkūno darbo tradicijas toliau tęsė kiti mūsų bibliografai. Mūsų bibliografų

pagrindinis rūpestis – surinkti kuo išsamesnę medicininę lituanistinę bibliografiją, pateikti ją nacionalinėje bibliografinių duomenų bazėje.

1996 m. įkūrus Leidybos sektorių, jam perduotos informacinių biuletenių, rodyklių rengimo spaudai funkcijos. Parengtas didelis pluoštas biobibliografijos rodyklių garbiems Lietuvos gydytojams, medicinos mokslo atstovams jų amžiaus ar darbo jubiliejų proga. Leidiniuose atsispindi ne tik medikų publikacijos, paskelbtos Lietuvos ir užsienio spaudoje bei medicinos duomenų bazėse, bet ir ikonografija bei medžiaga apie juos. Dažnas jubilias nustemba surinktos informacijos apie savo asmenį gausa. Šiandien naujaisi informaciniai leidiniai, teminės bibliografijos rodyklės, ekspresinformacija jau yra elektroninėse laikmenose. Su šia ir kita mūsų bibliotekos produkcija galima susipažinti Lietuvos medicinos bibliotekos internetiniame puslapyje: <http://www.lmb.lt/>. Svarbiausias šių metų leidybinis darbas – tai bibliotekos 60-ųjų metų progai skirtos knygos „Lietuvos medicinos biblioteka 1944-2004: Istorija. Bibliografija” rengimas ir išleidimas.

Siekiant aprūpinti periferijoje dirbančius medikus medicinos literatūra, tik įkūrus biblioteką, jai buvo pavesta steigti medicinos bibliotekų tinklą Lietuvoje. Būta

įvairių Sveikatos apsaugos ministerijos nutarimų, raginančių plėsti mūsų žinybos bibliotekų tinklą ir taip priartinti knygą prie kiekvieno mediko ir ligonio. Pradžioje buvo steigiami abonementiniai punktai, kurių 1948 m. suskaičiuota net 80. Kūrėsi bibliotekos sanatorijose, valsčių bei apskričių ligoninėse. Sukurti mūsų bibliotekos filialai Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje, Klaipėdoje. Bibliotekoje

organizuojamas metodikos kabinetas, kuris vėliau peraugo į savarankišką padalinį. 1976-1980 m., vykstant medicinos bibliotekų centralizavimui, didžiųjų šalies ligoninių bei mokslo tiriamųjų institutų bibliotekos tapo VMMB filialais. Filialų fondai buvo formuojami, atsižvelgiant į mokslo centro ar gydymo įstaigos profilį. Pastaruoju metu lėšų stygius riboja galimybes aprūpinti filialus naujausia literatūra. Išeitį dažnai suranda įstaigų, kuriose yra filialai, vadovai, skatindami savo darbuotojus remti bibliotekas konferencijų, suvažiavimų medžiaga bei užsienio medicinos knygomis ir žurnalais.

Šiuo metu **medicinos bibliotekų tinklą** sudaro 40 šalies sveikatos priežiūros įstaigų bibliotekų. Mūsų biblioteka teikia metodinę pagalbą: rengia seminarus, konferencijas, išvykas į tinklo bibliotekas bei bibliotekų darbuotojų mokymus; vykdo statistinių darbo rodiklių analizę bei duomenis perduoda Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliotekininkystės centrui.

Naujas bibliotekos gyvavimo etapas susijęs su Lietuvos valstybingumo atkūrimu. Atsivėrė galimybės bendrauti su savo kolegomis iš Vakarų Europos ir JAV. Bibliotekos darbuotojai iš užsienio konferencijų, seminarų, stažuočių parsivežė naujos modernios medicinos bibliotekos viziją. Pradėtos kurti perspektyvios bibliotekos darbo

procesų modernizavimo programos. Bibliotekos fondai pasipildė didžiuliais srautais Vakarų šalių medicinos dokumentais, kuriuos, kaip labdarą, siuntė įvairios užsienio organizacijos. Naujos informacijos paieškos technologijos davė impulsą bibliotekoje plėtoti pažangias informacinio aprūpinimo formas ir metodus. Su mūsų tautiečių ir kolegų užsienyje pagalba įgyvendinta keletas labai svarbių projektų.

1990 m. biblioteka gavo dovanų pirmąjį kompiuterį. Jį dovanavo Čikagos Iliojaus universiteto prof. Cevin Croke. Mūsų tautietis iš Čikagos – Algimantas Ankus daug metų siuntė medicinos informacijos duomenų bazę - MEDLINE.

Siekiant prisidėti prie Lietuvos sveikatos apsaugos specialistų kvalifikacijos kėlimo, 1994 m. JAV lietuvių gydytojų sąjungos pirmininkas Arvydas Vanagūnas ir Čikagos Lituanistikos tyrimo ir studijų centro vadovas prof. Jonas Račkauskas iškėlė idėją mūsų bibliotekoje įkurti **Garsinių regimųjų medicinos mokomųjų priemonių** (amer. Audiovizualinį) **centrą**. Parengėme projektą, kurį palankiai įvertino Atviros Lietuvos fondas (ALF) ir suteikė finansavimą. Projektą įgyvendinti mums labai padėjo prof. J. Račkauskas, kuris pasirūpino technikos centrui pirkimu ir persiuntimu į Lietuvą, JAV

nacionalinės medicinos bibliotekos darbuotojai, geri mūsų bičiuliai Dalia Lukas ir Craig Locatis. Dalia Lukas, dirbdama minėtoje bibliotekoje su audiovizualinėmis priemonėmis, dalinasi ir dalinasi darbo patirtimi, jos dėka šio centro priemonių fondas kiekvienais metais augo. Šiandien juo naudojasi šalies gydytojai, slaugos darbuotojai ir studentai. Tačiau ne viskas, kas sumanyta, buvo įgyvendinta. Centras gyvavo ir tebegyvuoja tik iš geranoriškos mūsų bičiulių labdaros. Nesant pakankamo finansavimo, priemonių fondas centre sensta, o naujų įsigyti biblioteka nepajėgi.

Didžiulis įvykis bibliotekos gyvenime buvo **Interneto linijos** atidarymas. Siekiant pagerinti Lietuvos medikų informacinį aprūpinimą, 1994 m. Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas, LMB ir JAV nacionalinė medicinos biblioteka pasirašė memorandumą dėl Interneto linijos įrengimo. Parengėme bendrą projektą, kurio įgyvendinimą finansavo JAV Valstybės departamentas ir JAV nacionalinė medicinos biblioteka. Čia noriu paminėti Creg Locatis, tuometinį Lithuanian Mercy Lift prezidentą Jurgį Lendraitį ir kitus, nuo kurių daug priklausė šio projekto sėkmė. Įsijungus bibliotekai į Tarptautinį kompiuterių tinklą, prasidėjo naujų informacijos paieškos galimybių era.

Klyščiau sakydama, jog šias ir kitas naujoves, kurios tiesiog įsiveržė į biblioteką, sutikome gerai teoriškai pasirengę. Teko mokyti ir mūsų darbuotojams, ir informacijos paieškos gudrybių mokyti skaitytojus. Neįkainojamos naudos davė pirmosios mūsų darbuotojų stažuotės bei seminarai Europos ir JAV medicinos bibliotekose bei nuoširdi mūsų bibliotekos užsienio bičiulių pagalba. Bendradarbiavimas su užsienio kolegomis tęsiasi ir šiandien, daugiausia, profesinio lygio kėlimo sferoje. Dar 1991 m., kai Lietuva žengė pirmuosius nepriklausomybės žingsnius, gavome siūlymą bendradarbiauti ir integruotis į Europos šalių medicinos bibliotekų tinklą. Bibliotekos darbuotojai dalyvavo ir skaitė

pranešimus Europos medicinos informacijos ir bibliotekininkų asociacijos (EAHIL) konferencijose bei seminaruose. Realios pagalbos iš šios asociacijos mes sulaukėme 1996 m., kai Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaujama Adolfo Šleževičiaus, ketino iškelti biblioteką iš jai priklausančio pastato, esančio Vilniuje, Kaštonų gatvėje, į visai tam nepritaikytas patalpas. Tuometinė EAHIL prezidentė Elizabeth Husem kreipėsi laišku į Lietuvos Respublikos Prezidentą bei Premjerą, ragindama peržiūrėti savo sprendimus, Internetu išplatino laišką, kviesdama visų šalių bibliotekininkus solidarizuotis su mumis. Į šį procesą įsijungus ir Lietuvos medikams bei bibliotekininkams, vyriausybės sprendimas buvo atšauktas.

Bibliotekos darbuotojų profesiniam tobulėjimui reikšmingi Norvegijos medicinos bibliotekų asociacijos keletą metų rengiami tęstinio mokymo kursai (Continuing Education Courses), kurie vyksta Kauno medicinos universitete bei Norvegijoje. Tai puiki proga susitikti su kitų Šiaurės Europos šalių kolegomis bei pasidalinti darbo patirtimi.

LMB yra **Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS)** narė. Pagal LR vyriausybės patvirtintą LIBIS programą sukurta programinė įranga leido automatizuoti pagrindinius bibliotekinius procesus. 1999 m. pradėtas LMB elektroninio katalogo kūrimas, pirmieji bibliografiniai įrašai išsiųsti į šalies mokslinių bibliotekų suvestinį katalogą: <http://www.libis.lt>.

Reikšmingas yra LMB dalyvavimas Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos (LMBA) veikloje, kurios pagrindiniai tikslai: skatinti virtualių bibliotekų kūrimą, prenumeruoti elektronines duomenų bases, skatinti bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimą. LMBA įvertina bei testuoja užsienio informacijos tiekėjų siūlomas elektronines duomenų bases, veda derybas dėl jų įsigijimo palankiausiomis sąlygomis. To dėka mūsų bibliotekos informacijos vartotojui galime pasiūlyti efektyvius ir kokybiškus informacijos

šaltinius: EBSCO Publishing, ProQuest, Springer ir kt.

Spartus medicinos mokslo vystymasis ir sveikatos reformos padiktuoti pasikeitimai skatina ieškoti naujų operatyvių informacijos pateikimo vartotojams būdų. Vis didesnę bibliotekos teikiamų informacinių paslaugų dalį sudaro virtualios paslaugos: tiesioginio ryšio duomenų bazės, informacijos pateikimas LMB internetinėje svetainėje: <http://www.lmb.lt>, bendravimas su vartotojais elektroniniu paštu ir kt. Virtualios paslaugos suteikia galimybę greičiau patenkinti informacijos vartotojų poreikius.

Medicina – tai greitai besivystanti, dinamiška mokslo ir praktikos sritis, kurioje neretai net per keletą metų pasikeičia požiūris į konkrečios ligos kilmę, diagnostiką ir gydymą. Todėl medikams ypač svarbi naujausia, moksliniais įrodymais pagrįsta, informacija ir galimybė tarpusavyje keistis žiniomis. Pasaulyje kuriamos ir Internetu pateikiamos bendrosios ir specializuotos medicinos duomenų bazės bei mokomosios programos, medicinos žurnalų elektroninės versijos. Deja, šalies sveikatos priežiūros įstaigoms, turinčioms didelį mokslinį ir klinikinį potencialą, stinga pakankamai lėšų informacinei infrastruktūrai vystyti, pastoviam internetiniam ryšiui palaikyti, duomenų bazių prenumeratai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino „Lietuvos informacinės visuomenės plėtros programą“, kuri apima visas šalies ūkio vystymo sritis. LR Sveikatos apsaugos ministerija, įsijungdama į šią programą, paskatino savo žinybos įstaigas dalyvauti projektų rengime. Mes parengėme projektą, kurio tikslas: **sukurti vieningą medicinos žinių sklaidos sveikatos priežiūros įstaigose sistemą**. Įvertinus aukščiau minėtas problemas, išanalizavus tinklo bibliotekų veiklą, paaiškėjo, jog dėl objektyvių priežasčių: kompiuterinės technikos, bibliotekininkų bei medicinos darbuotojų informacinio raštingumo stokos, medicinos informacija

blogiausiai pasiekia šalies rajonų medikus. Todėl projekte numatyta aprūpinti perspektyviausias tinklo bibliotekas kompiuterine technika, užtikrinti pastovų internetinį ryšį. Numatytos bibliotekininkų profesinės kvalifikacijos kėlimo bei sveikatos apsaugos specialistų informacinio raštingumo ugdymo priemonės. Projektą palankiai įvertino Sveikatos apsaugos ministerijos specialistai. Turime vilties, jog netrukus jį galėsime įgyvendinti.

Pastaraisiais metais daug dėmesio skiriama **efektyvios informacijos** pasiūlai ir paieškai, kuri remiasi **Įrodymais pagrįstos medicinos (Evidence Based Medicine)** metodologija. Tai kokybiškai naujas bibliotekos informacijos specialistų darbo baras. LMB dalyvauja Lietuvos Sveikatos projekte, kurį finansuoja Pasaulio bankas. Šio projekto dėka LMB jau ketvirti metai prenumeruoja medicinos informacijos duomenų bazes, rengia informacijos paieškos medicinos duomenų bazėse mokymus. Pasaulio banko lėšomis bibliotekoje įkurtas Infocentras, kuriame yra šešios kompiuterizuotos darbo vietos vartotojams, nupirkti baldai, atnaujintas bibliotekos vietinis kompiuterių tinklas. Taip pat įrengti 4 LMB centrai filialuose.

LIBIS programos bei minėtų projektų dėka šiuo metu bibliotekoje yra 22 kompiuterizuotos darbo vietos informacijos vartotojams ir 39 - darbuotojams.

Informacijos išteklių vartojimas reikalauja tam tikrų žinių ir įgūdžių. Ilgalaikė praktika parodė, kad šioje srityje medikams trūksta žinių. Todėl 1999 m. pradėtas sistemingas medicinos darbuotojų informacinio raštingumo ugdymas. Vykdamas ALF programą „Internetas medikams“, mūsų bibliotekoje buvo organizuoti kursai „Kompiuterio pradžiamokslis ir Internetas“ bei „Medicinos informacijos paieška Internetu“. Esant didžiuliam medicinos darbuotojų susidomėjimui, biblioteka ir toliau savo pajėgomis tęsia šį darbą.

Opus klausimas yra bibliotekos veiklos finansavimas. Nuo 1997 m. LMB, kaip valstybinės reikšmės biblioteka, finansuojama tiesiogiai (atskira eilute) iš Valstybės biudžeto. Tačiau metiniai paskyrimai neatitinka realaus, bibliotekos veiklą užtikrinančio, lėšų poreikio. Tai, be abejonės, turi neigiamos įtakos bibliotekai iškeltų tikslų bei uždavinių vykdymui. Dėl to nukenčia literatūros fondo formavimas, bibliotekos materialinė techninė bazė, bibliotekos darbuotojų socialinė būklė. Be to, vystantis naujoms technologijoms ir intensyvėjant informacijos srautui, laikas nuo laiko būtina atnaujinti kompiuterinę bei programinę įrangą. LMB dalyvavimas įvairiuose projektuose duoda neabejotinos naudos, tačiau LR Vyriausybė, deklaruodama informacinės visuomenės kūrimo idėjas, turėtų skirti daugiau lėšų bibliotekos veiklos vystymui, juolab kad kiekvienais metais auga prekių ir paslaugų kainos.

Lietuvos medicinos biblioteka – ne tik žinių Meka. Joje vyksta kultūros renginiai. Čia kiekvieno mėnesio paskutinį penktadienį susitinka “Veiklios ilgaamžystės akademijos” klausytojai, bibliotekos konferencijų salėje vyksta medikų, bibliotekininkų konferencijos. Pastarąjį dešimtmetį biblioteka tapo traukos centru ir meno gerbėjams. Bibliotekos

mažoje dailės galerijoje nuolat eksponuojami žinomų Lietuvos dailininkų ir pradedančiųjų reikštingi dailės pasaulyje autorių darbai. Vyksta susitikimai su dailininkais, rašytojais, poetais. Visuomenei pristatomi nauji medikų veikalai, paminimi amžiaus jubiliejai, rengiamos literatūros parodos. Daugelis literatūrinių, jubiliejinių parodų, iškeliauja ir už bibliotekos ribų. Jos eksponuojamos sveikatos

priežiūros įstaigose bei Sveikatos apsaugos ministerijos stenduose. Prieš keletą metų literatūrinę ekspoziciją, skirtą prieškarinės Lietuvos Kauno Medicinos universiteto profesoriui Emiliui Vinteleriui, išsiuntėme į Šveicarijos Glaruso kantono Molio miesto muziejų. Bibliotekos 60-mečio proga planuojame surengti parodą „Lietuviškoji medicininė literatūra“, kurioje atsispindės Lietuvos ir išeivijos medicininė spauda.

Lietuvos medicinos bibliotekai – 60. Žmogaus gyvenime tai brandus amžius, bibliotekos – tai tik nedidelė kelio atkarpa. Mūsų biblioteką kūrė žmonės, kurie tarp knygų, skaitytojų praleido ilgas valandas, mėnesius, metus. Prie bibliotekos vairo stovėjo direktoriai: prof. Stasys Čepulis, Grigorijus Gavronskis, Vytautas Gutauskas, Valentina Žilinskienė-Lukoševičienė, Sofija Liudkevičienė. Septyniolika metų bibliotekai atidavė direktorė Aldona Rėkuvienė. Kiekvieno darbo sėkmę lemia aukštos kvalifikacijos kūrybingi žmonės. Tokių savo kolegų ne vieną dešimtį suskaičiuosi. Jų dėka šešis dešimtmečius buvo kuriamas Lietuvos medicinos bibliotekos Rūmas.

Redakcijos priedas:

N o r i n č i u s bendradarbiauti Lituanistinės medicinos dokumentų formavimo projekte kviečiame kreiptis tiesiogiai į Lietuvos medicinos biblioteką Vilniuje arba į žurnalo **MEDICINA** redakciją.

Daugiau informacijos apie bibliotekos darbą, įvairius šaltinius bei renginius galite rasti: <http://www.lmb.lt>

Literatūros sąrašas

1. Draugijos knyginko pranešimas: [priv.-doc. V.Kanaukos pasisakymas apie Draugijos knygyną] // *Medicina*. – 1935, t. 16, Nr. 9, p. 767.

2. Liudkevičienė S. Valstybinei mokslinei medicinos bibliotekai 25 metai // *Sveikatos apsauga*. – 1969, Nr. 12, p. 39-43.

3. Valstybinės centrinės mokslinės medicinos bibliotekos direktoriaus įsakymas 1945 m. sausio mėn. 3 d. Nr. 1 (2).

4. Valstybinės centrinės mokslinės medicinos bibliotekos direktoriaus įsakymas 1946 m. sausio mėn. 1 d. Nr. 1.

5. Sveikatos apsaugos ministro įsakymas 1949 m. vasario mėn. 12 d. Nr. 59.

6. Valstybinės centrinės mokslinės medicinos bibliotekos darbo ataskaitos / VCMMB. – Vilnius, 1949-1951. – Rankraštis rusų k.

7. Kocienė S. Gydytojas ir bibliografas Vladas Šimkūnas. – Nuotr. – Bibliogr.: 9 pavad. // *Tarp knygų*. – 1997, Nr. 8, p. 28-29.

Vaistams atsparios tuberkuliozės problema pasaulyje ir Lietuvoje

Dalia Giedrimienė, MD, PhD

Įvairiems vaistams atspari tuberkuliozė (IVR TB) yra sąlygota nepakankamai optimaliai pravesto gydymo. Ji yra perduodama tais pačiais būdais kaip ir vaistams jautri TB forma.

Atsparumas vaistams yra skiriamas į 2 formas:

- pirminis rezistentiškumas atsirandantis dėl užsikrėtimo atspari mikobakterijos forma.
- antrinis rezistentiškumas atsirandantis dėl neadekvataus gydymo režimo arba kai ligonis naudoja vaistus nepilnai.

Vaistams atspari TB yra pasaulinė problema. Remiantis PSAO duomenimis kasmet yra registruojama apie 300,000 naujų atvejų. Apskritai, TB, kaip infekcinė liga, kasmet užsikrečia 9 mln. žmonių, 2 mln. nuo jos miršta.

Lietuva yra minima kaip viena iš buvusių Sovietinės imperijos kraštų, kur rezistentiška TB sudaro daugiau kaip 14% naujai diagnozuotų atvejų.

Šiose šalyse, įskaitant Lietuvą, Latviją, Estiją, Kazachstaną, Rusiją, bei Uzbekistaną, yra stebimas ir greitesnis naujų HIV atvejų atsiradimas. Jos priklauso 10 karščiausių TB taškų pasaulyje. Buvusioji Sovietų Sąjunga pavadinta IVR TB sostine.

Lietuvoje kasmet išaiškinama apie 2,5 tūkstančio naujų atvejų. Pernai daugiausiai susirgimų teko Prienų, Raseinių rajonų, Kauno miesto gyventojams. Mirtingumas nuo tuberkuliozės 2002 metais Kauno apskrityje buvo didžiausias Respublikoje (100 tūkst. gyv. - 12 atvejų, Respublikoje – 9,3).

Kauno visuomenės sveikatos centro duomenimis susirgusiųjų TB amžius jaunėja. Kauno apskrityje atvirąja plaučių TB pradėjo sirgti studentai, gimnazistai ir moksleiviai. To paties centro duomenimis, 2003 m. didžiausią ligonių grupę – 45% sergančiųjų sudarė darbingo amžiaus niekur nedirbantys, mėgstantys girtauti žmonės, 30% - dirbantys 40 – 49 metų žmonės, dažniausiai gyvenantys kaime, vyrai 2 kartus dažniau nei moterys. Apie 30% ligonių yra benamiai.

Palyginimui pateikiama informacija apie TB paplitimą ir gydymą JAV bei numatytą nacionalinį akcijų planą rezistentiškos TB įveikimui. Šio plano sudarymas yra paremtas problemos ypatingu aktualumu ir galimu labai dideliu poveikiu sveikatos apsaugai. Apie 10-15 mln. gyventojų JAV yra infekuoti ar užsikrėtę TB. Apie 10% iš šiuo metu esančių sveikų, bet turinčių latentinę TB formą, susirgs ateityje. TB kontrolės programos esmė yra nusakoma 2 aspektais:

1. Pirmas ir aukščiausias prioritetas skiriamas ligonių su aktyvia TB išaiškinimui bei jų gydymui efektyviais prieštuberkulioziniais vaistais. Efektyvus gydymas sustabdo infekcijos plitimą, ypač užkrečiant kitus artimus asmenis, turinčius kontaktą namų aplinkoje, darbe ar bendruomenėje. Aktyvios TB gydymas reikalauja vartoti keletą prieštuberkuliozinių vaistų kasdien (ar 2-3 kartus per savaitę) ne trumpiau kaip 6 mėnesius. Jei ligonis ignoruoja gydymą ir nevartoja vaistų reguliariai ar vartoja ne pilną gydymo laikotarpį, liga bus neišgydyta ir gali recidyvuoti. TB bakterija gali tapti rezistentiška

vaistams, ir toks ligonis tampa IVR TB platinimo šaltiniu. IVR TB gydymas yra sudėtingas ir brangus. Todėl ypatingai svarbus žingsnis yra vaistams rezistentiškų atvejų perspėjimas, siekiant užtikrinti, kad ligoniai gaus visavertį ir užbaigtą gydymą. Tiesiogiai stebimas ar prižiūrimas gydymas, atrodo, būtų tinkamiausias būdas tam pasiekti.

2. Antras kontroliuojamos intervencijos būdas būtų išaiškinti bei profilaktiškai gydyti asmenis, kurie neturi aktyvios tuberkuliozės, bet turi latentinę TB infekciją ir turi aukštą riziką susirgti aktyvia TB forma. Turint vaistams jautrią TB, prevencinis gydymas su izoniazidu patikimai sumažina riziką susirgti aktyvia TB. Šis gydymas reikalauja vartoti vaistą kasdien ar 2 kartus per savaitę bent 6 mėnesius. Dauguma ligonių neužbaigia viso kurso, jeigu jie nėra tiesiogiai prižiūrimi.

JAV buvo stebimas reikšmingas TB atvejų sumažėjimas paskutiniaisiais dešimtmečiais, nuo 84,000 atvejų 1953 iki 22,000 1984. 1987 metais Sveikatos ir Paslaugų Departamentas (Department of Health and Human Services) sudarė konsultacinį komitetą išgyvendinti TB (Advisory Committee for the Elimination of Tuberculosis (ACET), kuris paskelbė strateginį planą. Šio plano tikslas buvo nacionaliniu mastu išgyvendinti TB iki 2010 metų. Deja, po plano paskelbimo jau 1985 epidemiologinė būklė iš esmės keitėsi: vietoj sumažėjimo naujų atvejų skaičius pradėjo didėti maždaug 39,000 atvejų per metus. Tai buvo ypatingai dažnai stebima tarp HIV užsikrėtusiųjų ir sergančiųjų. Kitos grupės naujai užkrėstųjų buvo išaiškintos tarp kalinių, benamių, slaugos namų gyventojų, ligoninių, ir kitų institucijų darbuotojų, kur aplinka buvo tinkama oro būdu plintančiai TB infekcijai.

IVR TB išaiškinimas ir JAV dažnai buvo vėluojamas, kadangi šiuolaikiniai metodai išaiškinant TB ne visada buvo laiku taikomi, o bakterijos jautrumo įvairiems vaistams išaiškinimas užtrukdavo net keletą mėnesių. Vaistų pasirinkimas rezistentiškoms formoms gydyti yra ribotas. Tai dar labiau pristabdo gydymą, o ir pats gydymas tampa labai sudėtingas.

Remiantis IVR TB problemos aktualumu sudarytas Nacionalinis planas nepakeičia anksčiau numatyto TB eliminavimo plano, bet nurodo pagrindinius žingsnius, kas turėtų būti taikoma įveikiant IVR TB JAV.

Atstovai iš įvairių organizacijų, kurie dalyvavo sudarant šį planą, numatė keletą būtiniausių tikslų:

1. Nuolatinis stebėjimas ir epidemiologija – siekiant įvertinti problemos dydį ir pobūdį.
2. Laboratorinė diagnostika – siekiant pagerinti patikimumą, greitumą, bei atliekamų tyrimų jautrumą (sensitivity) diagnozuojant IVR TB.
3. Ligonų gydymo organizavimas – efektyviai gydant ligonius su jau diagnozuota IVR TB ir taikant prevencinį gydymą ligoniams su vaistams jautria TB, siekiant išvengti naujų rezistentiškos TB atvejų.
4. Išaiškinimas (Screening) bei prevencinis gydymas – siekiant išaiškinti asmenis, kurie yra užsikrėtę ir turi aukštą riziką susirgti IVR TB ir padėti jiems perspėti kliniškai aktyvios TB formos išsivystymą.
5. Infekcijos kontrolė – sumažinant IVR TB plitimo galimybę, ypač perduodant kitiems ligoniams, ligoninių personalui, bei kitiems darbuotojams.
6. Protrūkių kontrolė.
7. Programos įvertinimas – siekiant užtikrinti, kad TB programos yra efektyvios organizuojant ligonių su

IVR TB ne tik gydymą, bet ir perspėjimą.

8. Informacijos platinimas/specialistų ruošimas bei mokymas.

9. Mokslinė veikla, ieškant naujų, efektyvesnių būdų kovojant su IVR TB.

Specialistai nuogaustauja, kad didėjant keliaujančiųjų skaičiui vaistams atsparios TB plitimas ES ir kitose šalyse tik didės ir kad jokia šalis nėra saugi.

“Stop tuberkuliozei” kampanijos atstovas Didžiojoje Britanijoje Polas Somerfildas pastebėjo, kad nėra jokios galimybės izoliuoti kurią nors pasaulio dalį, nes liga plinta oru. “Geriausią gynybą - greitas ligos diagnozavimas ir tinkamas gydymas”, - kalbėjo P.Somerfildas.

Jam pritarė ir kiti PSO atstovai. “Pasų kontrolė nėra stabdysiantis ligą vaistas, - ji tik prisideda prie globalios tuberkuliozės prevencijos”.

Pasaulinės sveikatos organizacijos duomenimis, vienas sergantis per metus gali užkrėsti 10-20 sveikųjų. Tuberkuliozės mikrobakterijos išsiskiria į aplinką kartu su smulkiaisiais seilių lašeliais ir užteršia orą net 5 metrų atstumu, kuriame išsilaiko iki 5 valandų. Tuberkuliozės mikrobakterijos labai gyvybingos - gatvės dulksėse išbūna iki 10 parų, ant knygų - iki 3 mėnesių, o šaltuose ir drėgnuose rūsiuose - iki metų.

Žmogaus organizmo atsparumą tuberkuliozės bakterijai silpnina netinkama mityba, pervargimas, neigiamos emocijos, išgyvenimai, lėtinės plaučių, skrandžio ligos, cukrinis diabetas, nesaikingas alkoholio vartojimas, rūkymas, taip pat prasta asmens ir aplinkos higiena. Gal todėl tuberkuliozė vadinama asocialių žmonių liga.

Problema ne mažėja, o tampa vis aktualesne, ir reikalauja sutelktų valstybinių jėgų ir naujų programų jai įveikti.

ALGS ISTORIJA IR VEIKLA

Trumpa Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos (ALGS) istorijos apžvalga

Prof. Arvydas Vanagūnas, MD.

ALGS Pirmininkas

Amerikos lietuvių gydytojų veikla turi ilgą ir prasmingą istoriją. ALGS gyvuoja jau daugiau nei 90 metų. Atmintina data yra 1912 metų birželio 9 diena, kai Čikagoje keli gydytojai, tarp jų daktarai Rutkauskas, Juška, Zimantas, Kulys ir Graičiūnas įkūrė Amerikos Lietuvių Daktarų Draugiją (ALDD). 1919 metais ALDD buvo įregistruota Illinois valstijoje kaip *America's Lithuanian Doctors Association*. Įkurtoji profesinė draugija platino žinią apie lietuvių kultūrą ir stengėsi informuoti Amerikos lietuvių visuomenę apie bendrus sveikatos apsaugos ir medicinos reikalus. Antrojo pasaulinio karo metu draugijos veikla gerokai prigeso, bet karui pasibaigus, 1948 metais, JAV priėmė 30,000 lietuvių pabėgėlių, tarp jų atvyko keli šimtai gydytojų, ir draugijos veikla žymiai pagyvėjo.

Pokariniai imigrantai-medikai su entuziazmu įkūrė gydytojų draugijas ne tik Illinojaus vastijoje, bet ir Kanadoje, New Yorke, Ohio, Michigane ir Kalifornijoje. Daktaro Stasio Budrio ir daktaro Vytauto Tauro iniciatyva, 1957 metais Čikagoje buvo sušauktas pirmasis išėivijos Lietuvių gydytojų suvažiavimas ir iš ALDD likučių buvo įkurta Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjunga. ALGS kruopščiai vykdė Sąjungos įstatus, aktyviai dalyvavo Amerikos lietuvių kultūrinėje ir visuomeninėje veikloje, morališkai ir finansiškai rėmė Lietuvos išlaisvinimo kovą siekiant atgauti nepriklausomybę.

Su laisvos Lietuvos atgimimu 1991 metais, ALGS veikla pradėjo daugiau sietis su Lietuvos medicinos mokslo ir praktinės veiklos atstatymu. Tarp daugelio ALGS iniciatyvų ir pastangų padėti atgimusios

Lietuvos medicinai galima paminėti bent keletą:

1. ALGS tarpininkavo ir finansiškai parėmė nemažą skaičių Lietuvos gydytojų bei studentų, sudarydama sąlygas pasitobulinti Amerikos medicinos universitetuose ir klinikose.

2. ALGS bendradarbiavo su University of Michigan Medical School bei University of Illinois Medical School paruošiant mokslinius projektus, kurie padėjo sustiprinti reabilitacijos ir neonatologijos specialistų ruošimą Lietuvoje.

3. Kartu su Lituanistikos tyrimo ir studijų centru Čikagoje, ALGS suorganizavo medicininių vaizdinių priemonių rinkinį, perduotą Lietuvos Medicinos centrinei bibliotekai Vilniuje.

Nors ALGS išlaikė entuziastišką branduolį, paskutinis dešimtmetis atnešė nemažai sunkumų. Jeigu prieš 20-30 metų buvo priskaičiuojama per 800 Sąjungos narių, dabartiniu metu tik 150-200 lieka aktyvūs ir domisi mūsų Amerikos lietuvių gydytojų veikla. Nežiūrint to, kad ilgą istoriją turinčios ALGS narių skaičius mažėja, vietinės draugijos atskirose valstijose silpnėja, ir norinčiųjų įsipareigoti organizuotai veiklai lieka vis mažiau, mūsų daugumos nuotaika turi išlikti optimistiška. Paskutiniu metu naujai atvykę lietuviai profesionalai, gydytojai ir mokslininkai, sudaro energingą šaltinį. Man atrodo, kad šiandieninę situaciją galima nesunkiai palyginti su 1919 arba 1957 metais, kada Amerikos lietuviai gydytojai, nežiūrint sunkumų, sugebėjo atnaujinti gydytojų organizacinę veiklą. Lietuvių gydytojų

vaidmuo visuomenėje keičiasi. Naujos kartos gydytojai ir kiti specialistai atvyksta iš Lietuvos ieškodami geresnio išsilavinimo ir naujų galimybių tobulėti, siekdami geresnių ekonominių sąlygų. Kai kurie profesionalai jau prisijungė prie lietuviškos visuomenės gyvenimo Amerikoje. Tikime, kad su laiku ir su stipresniu ALGS istorijos bei ateities planų garsinimu sustiprės ALGS šaknys ir ataugės naujos šios Sąjungos šakos...

Sveikiname:

ALGS ir žurnalo "MEDICINA" redakcija sveikina **prof., dr. Arvydą Vanagūną** su atsakingomis visuomeninėmis pareigomis. Jis išrinktas *Northwestern Health Care Corp. ir Chicago Gastroenterologijos Draugijos* *Prezidentu*.

Dr. Arvydas Vanagūnas yra Northwestern University Feinberg School of Medicine profesorius ir klinikinės gastroenterologijos vadovas. Dr. A. Vanagūnas yra išskirtinis pedagogas-klinicistas, turintis daugiau nei 23 metų patirtį gastroenterologijoje. Jis yra žinomas savo moksliniais straipsniais ir pranešimais, skirtais storžarnės vėžio diagnostikai ir gydymui bei kitoms žarnyno patologijos problemoms spręsti, kaip peptinės opos, viduriavimas, žarnyno kraujavimas ir kt.

Nuo 1991 metų dr. A. Vanagūnas yra Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos (ALGS) prezidentas. Be to, jis yra daugelio kitų profesinių draugijų, kaip American College of Gastroenterology, American College of Physicians, American College of Gastrointestinal Endoscopy ir kt. narys.

Medicinos pranešimai XII Pasaulio Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziume Čikagoje 2003 gegužės 21-25 d.d.

*D. Giedrimienė,
R. Kazlauskaitė,
J. Didžiapetrienė*

XII Pasaulio Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumas subūrė lietuvius mokslininkus ir gydytojus iš įvairių kraštų. Pranešimų tezės siūstos bei registracija vyko internetu. Tai žymiai palengvino organizatorių veiklą ir tezių pateikimą. Pranešimai buvo skaityti 18-koje specializuotų sekcijų, tame tarpe - medicinos, chemijos - biologijos bei psichologijos. Vyko ir plenarinės sekcijos, skirtos Mažosios Lietuvos, Lietuvos kariuomenės, Lietuvos santykių su Europos šalimis, JAV, NATO ir kaimyniniais kraštais aktualijoms aptarti, protų nutekėjimo problemoms, ir kt.

Medicinos, chemijos - biologijos bei psichologijos sesijose buvo ne tik skaitomi moksliniai pranešimai, bet taip pat vyko diskusijos dėl biomedicinos mokslų prioritetų Lietuvoje bei vykdomų mokslinių programų svarbumo. Medicinos sekcija gavo 22 mokslines tezes, 12 gydytojų skaitė pranešimus. Sekcijos darbui vadovavo ALGS pirmininkas, prof., dr. Arvydas Vanagūnas.

Pranešimą "Nutukimas ir diabetas: lipodistrofijų tyrimo pamokos" skaitė dr. Rasa Kazlauskaitė (Rush-Presbyterian Hospital, Chicago, IL).

Ji teigė, kad remiantis lipodistrofinio diabeto metaboliniais tyrimais, ne tik angliavandenių, bet ir riebalų apykaitos sutrikimai turi įtakos cukriniam diabetui

pasireikšti. Įgimtos lipodistrofijos genetinė analizė apima AGPAT2, BCRR2 ir LMNA genus kaip riebalinio audinio agenezės priežastį. LMNA genas, koduojantis ląstelės branduolio laminus A ir C, sukelia ne tik riebalinio audinio, bet ir skersaruožių raumenų, širdies raumens bei odos ligas. Cukrinis diabetas pasireiškia tada, kai žmogaus organizmas nesugeba pagaminti naujų riebalinių ląstelių ir pakankamai insulino padidėjusiems poreikiams patenkinti.

Net trys pranešimai buvo skirti onkologijos tematikai. Prof., dr. Arvydas Vanagūnas skaitė pranešimą „*Storosios žarnos vėžio genetika*“, ypatingai išskirdamas storosios žarnos vėžio rizikos veiksnius. Tarp šios lokalizacijos vėžio rizikos veiksnių svarbią vietą užima individualus paveldėjimas: apie 5% paveldimo nepolipozinio storosios žarnos vėžys atsiranda, kai dezoksiribonukleino rūgšties (DNR) pakitimų atstatymo genai (hMC, hMSH2, hPMS2, hMSH6) įgyja paveldimą mutaciją. Šeimyninė adenomatozinė polipozė būdinga labai mažai daliai (mažiau kaip 1%) storosios žarnos vėžio atvejų ir yra susijusi su APC geno mutacija, paveldėta iš abiejų tėvų. Pagrindinės storosios žarnos vėžio profilaktikos priemonės išlieka išmatų tikrinimas dėl slaptąjo kraujavimo ir endoskopija. Pranešėjas turi vilties, kad ateityje bus įdiegti profilaktiniai genetiniai tyrimai. Kalbėdamas apie chemoprofilaktikos priemonės didelės vėžio rizikos grupėms, dr. Vanagūnas paminėjo kalcio preparatus, kurie gali būti vartojami siekiant išvengti storosios žarnos vėžio.

Dr. Deimantė Tamoševičienė (J. Stroger ligoninė, Chicago, IL), savo pranešime „*Her2 receptoriaus reikšmė krūties vėžio gydyme*“ pateikė duomenis apie JAV Maisto ir Vaistų Departamento patvirtintą naują vaistą trastuzumabą (Her2 receptoriaus antikūną) krūties vėžiui gydyti esant Her2 geno ekspresijai. Derinant trastuzumabą su chemoterapija, ligos remisija nustatyta 50% atvejų, o gydant vien priešnavikiniais

citostatikais – 32% atvejų; ligos be recidyvų laikotarpis padidėjo nuo 4.6 iki 7.4 mėnesių; gydytų pacientų gyvenimo trukmė pailgėjo nuo 20.3 iki 25.1 mėnesio.

Du pranešimai buvo skirti širdies ir kraujagyslių problemoms. Prof., dr. Dalia Giedrimienė (Hartford Hospital, CT) skaitė pranešimą „*Išemijos poveikis repoliarizacijai esant ūminei koronarinei ligai*“. Šio darbo tikslas buvo nustatyti, ar elektrokardiogramos registruojamo QT intervalo dispersija (QTd) priklauso nuo pažeistų koronarinių arterijų skaičiaus ištikus ūmiam miokardo infarktui, kai ligoniai buvo gydomi naudojant perkutaninę angioplastiką, ir įvertinti galimą QTd priklausomybę nuo širdies išvaromosios funkcijos. Efektyvi reperfuzija buvo pasiekta 69.5% ligonių, kuriems QTd sutrumpėjo. Ligoniams, kuriems nepavyko pasiekti efektyvios reperfuzijos, QTd nepakito. Pailgėjusi QTd išliko tiek su viena, tiek su keliomis pakenktomis koronarinėmis arterijomis gydytiems ligoniams, jeigu angioplastikos būdu taikytas gydymas buvo jiems neefektyvus. Ligoniams su sumažėjusia širdies išvaromąja funkcija QTd prailgėjimas buvo žymiai ryškesnis negu normalią funkciją turintiems pacientams. Išlikusi prailgėjusi QTd rodo repoliarizacijos funkcijos pakitimus širdies raumenyje ir gali sąlygoti ūmius širdies ritmo sutrikimus bei staigią mirtį. Todėl labai svarbus savalaikis repoliarizacijos sutrikimų išaiškinimas ir efektyvus išemijos gydymas ūmiame periode siekiant sumažinti staigios mirties riziką.

Antrasis pranešimas kardiologijos srityje „*Nefarmakologiniai prieširdžių virpėjimo gydymo metodai*“, buvo skirtas naujausiems klinikoje taikomiems nefarmakologiniams prieširdžių virpėjimo gydymo būdams. Jį pateikė dr. Audrius Brėdikis, remdamasis savo patirtimi Rush-Presbyterian – St. Luke's Medicinos centre. Jis supažindino su efektyviais ir vis plačiau taikomais chirurginiais širdies ritmo sutrikimų gydymo metodais. Jo pranešime buvo pateikiama

Grupė
simpoziumo
dalyvių

Vokietijoje – plaučių, Italijoje – plaučių ir stemplės navikams gydyti. Šiuo metodu gydomi lignoniai ir Vilniaus Universiteto Onkologijos klinikoje (L. Bloznelytė-Plesnienė).

konkreiti metodika, kaip prieširdžių virpėjimas, vienas iš dažniausių širdies ritmo sutrikimų, gali būti efektyviai pašalintas atliekant prieširdinio audinio izoliavimą ir ritmo sutrikimo židinių panaikinimą.

Dr. Janina Didžiapetrienė (Vilniaus Universiteto Onkologijos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja) pateikė pranešimą „Fotosensibilitacinės navikų terapijos (FNT) ikiklinikiniai tyrimai“. Bendradarbiaujant su Vilniaus Universiteto Kvantinės elektronikos, Biochemijos ir Biofizikos katedrų, kitų Lietuvos institucijų mokslo darbuotojais, tyrinėjami FNT veikimo mechanizmai, ieškoma galimybių integruoti FNT į kombinuotą vėžio gydymą. Eksperimentuojant su gyvūnais, tyrinėjamas naviko ir organizmo atsakas į FNT poveikį bei FNT ir priešnavikinių vaistų poveikis. Nustatyta, kad galima fotovaisto ir priešnavikinio vaisto tarpusavio sąveika, todėl FNT veiksmingumas priklauso nuo fotovaistų patekimo į organizmą sekos. Be to, fotovaistai gali sušvelninti nepageidaujamą priešnavikinių citostatikų poveikį organizmui ir sunorminti citostatikų sukeltą oksidacinį stresą. FNT metodas leistas naudoti klinikose jau septyniose pasaulio šalyse: Kanadoje – stemplės ir šlapimo pūslės, Japonijoje – plaučių, stemplės ir skrandžio, JAV – galvos ir kaklo, Prancūzijoje – plaučių ir stemplės,

Kauno Medicinos universiteto mokslo darbuotojai buvo pateikę keletą farmacijos krypties darbų, kurie išspausdinti XII Pasaulio Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumo tezių rinkinyje. Pranešimą „Skaidulų (ląstelių) itakos, mažinant augalinių vaistų užterštumą sunkiaisiais metalais, tyrimas“ skaitė farmacinės chemijos ir farmakognozijos katedros asistentas Virgilijus Zitkevičius, pateikdamas savo ir bendraautorių tyrimų duomenis apie tai, kad ruošiant vaistingųjų augalų žaliavas sunku rasti ekologiškai švarių augimviečių, nes dažnai, atlikus žaliavų tyrimus, sunkiųjų metalų (Pb, Cd, Zn) kiekiai viršija leistinas normas. Nustatyta, jog augalinės žaliavos skaidulos intensyviausiai absorbuoja šviną, silpniau – kadmį ir cinką. Šių metalų kiekiai tirti gudobelės vaisiuose, suktažolėje, ežiuolėje ir iš jų paruoštuose vaistuose. Didžiausia sunkiųjų metalų koncentracija buvo nustatyta suktažolėje.

Etiniai medicinos klausimai taipogi sukėlė atgarsį šiame simpoziume. Įdomų pranešimą „Sisteminis etikos reikalavimų vertinimas biomedicininuose tyrimuose“, skirtą įvertinti ir pagrįsti biomedicininų tyrimų etikos reikalavimus pateikė Visuomenės Sveikatos koledžo Pietų Floridos universiteto doktorantas ir asistentas Tomas Tamulis. Remdamasis svarbiausiais tarptautiniais etikos dokumentais ir deklaracijomis, pranešėjas

išskyrė 9 pagrindinius etikos kriterijus, kurie sudaro skirtingas etikos reikalavimų vertinimo kategorijas. Tarp fundamentalių reikalavimų yra: visuomeninė ir mokslinė tyrimo vertė, mokslinis ir metodinis tyrimų pagrindumas, palankus naudos ir rizikos santykis. Tarp profesinių reikalavimų išskiriama: profesinės pareigos ir atsakomybės jausmas, tinkamas elgesys su galimais arba jau tyrime dalyvaujančiais asmenimis, tinkama profesinė kvalifikacija. Iš metodinių reikalavimų svarbiausi reikalavimai yra: tinkamas tyrimo dalyvių parinkimas, asmens sutikimas dalyvauti tyrime ir nepriklausomas tyrimo vertinimas. Aukščiau paminėti visi 9 kriterijai yra būtini rengiant ir atliekant svarbiausius bioetikos reikalavimus atitinkančius mokslinius tyrimus.

Medicinos sesijos dalyviai su susidomėjimu iš klausė Raimundo Matulionio pranešimą *“Medicininės aparatūros įsteigimas ir naudojimas būsimajame sveikatos apsaugos demonstravimo centre”* ir pateiktą informaciją apie Lietuvoje kuriamo Sveikatos Centro projektą. Šio centro iniciatoriaus ir direktoriaus, Wisconsin universiteto (Madison) Inžinerijos fakulteto profesoriaus R. Matulionio siūlomas projektas buvo pristatomas kaip sveikatos paslaugų teikimo sistemos modelis, susidedantis iš daugelio komponentų ir demonstruojantis kokybiškas, ekonomiškai pagrįstas ir prieinamas sveikatos paslaugas. Centras organizuojamas kaip JAV pelno nesiekianti korporacija, kuri bus administruojama ir prižiūrima lietuvių specialistų korporacijos tarybos. Tikimasi, kad pagrindinė finansinė paramą centrui įkurti ir pradėti veikti suteiks JAV aukotojai. Projekto kaina – 6 mln. JAV dolerių. Be to, pranešėjas pažymėjo, kad pastaruosius dvejus metus daug pastangų buvo skiriama medicinos aparatūrai Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse įsigyti. Klinikų inžinerijos Amerikos koledžas (Wisconsin) 2000 metais Santariškių ligoninėje surengė seminarus pagrindinės aparatūros reikmių ir valdymo klausimais bei

šioje ligoninėje įdiegė medicinos aparatūros valdymo sistemą.

Medicinos sesijos posėdyje skaitytus pranešimus apibendrino ir trumpai įvertino posėdžio pirmininkas dr. A. Vanagūnas, palinkėdamas kūrybinės sėkmės ir energijos posėdžio dalyviams, bei tikėdamasis gausnio dalyvavimo kitame Mokslo ir Kūrybos simpoziume. Pagal rengėjų planus tai turėtų įvykti po ketverių metų – 2007, Lietuvoje.

Šalia medicinos sesijos vykusiai Chemijos ir Biologijos sesijai vadovavo jauni JAV dirbantys mokslininkai Daumanas Matulis ir Svajus Asadauskas. Šioje sesijoje skaityti pranešimai lietuvių kūrinių struktūrinės termodinamikos klausimais (D. Matulis – Exton, Pennsylvania), natūralių antioksidantų išskyrimą iš augalų ir jų naudojimo galimybes (P. Venskutonis, Kauno Technologijos universitetas) ir daugelį kitų. Prof. Venskutonis taipogi pateikė informaciją apie lietuviško maisto natūralumą, gerą skonį ir labai ribotą aromatinių maisto priedų vartojimą.

Išsamesnę informaciją apie pateiktus pranešimus galima rasti XII Pasaulio Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumo tezių rinkinyje.

Informacija apie ALGS posėdį, įvykusį Čikagoje 2003 metų gruodžio 10 d.

ALGS posėdyje dalyvavo:

Dr. Arvydas Vanagūnas
Dr. Daina Variakojis
Dr. Sigita Plioplys
Dr. Gediminas Balukas
Skirmantė Miglinienė
Dr. Rasa Kazlauskaitė

1. Dr. A. Vanagūnas susumavo ALGS finansinę padėtį. 2003 metais 180 narių

Gydytojų sąjungos posėdis.

Iš kairės daktarai:

G. Balukas, R. Variakojis,
A. Vanagūnas (pirm.),
R. Kazlauskaitė,
S. Plioplys.

sumokėjo nario mokesį, viso - \$7,740. Žurnalui "Medicina" suaukota \$650. Nario mokesis \$50 dirbantiems nariams, \$25 pensininkams. Rezidentams ir studentams narystė nemokama.

Pranešėjas pažymėjo, kad 12 gydytojų skaitė paskaitas XII-tame Pasaulio Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziume, Lemonte gegužės mėnesį. Iš viso buvo pristatytos 22 tezės.

ALGS nariai prof. Arvydas Vanagūnas, dr. Daina Variakojis (komisijos pirmininkė), dr. Vacys Šaulys kartu su kolegom iš Lietuvos: Arvydu Laurinavičiumi ir kitais, sudarė komisiją, kuri peržiūrėjo 12 paraiškų Lietuvių Fondo dr. Antano Razmos premijai gauti ir išrinko laimėtojus - prof. dr. Arimantą Dumčią ir Kauno kardiologijos kolektyvą (Kauno Medicinos universiteto Biomedicininių Tyrimų Instituto Širdies ir Kraujagyslių Chirurgijos Laboratoriją). Jiems paskirta Lietuvių Fondo dr. Antano Razmos vardo \$25,000 premija.

ALGS dovanuoja dr. Rasos Bagdonienės ir Rasos Sirtautienės dviejų dalių akių ligų atlasą (išleista Lietuvoje 2001 metais) Lituanistikos tyrimo ir studijų centro Medicinos muziejui.

2. Dr. Vanagūnas perskaitė dr. D. Giedrimienės pasiūlymą dėl "Medicinos" žurnalo leidybos. Taip pat paruošė atsakymą dr. Giedrimienei. S. Miglinienės ir dr. Vanagūno patirtis rodo, kad išdas negalės skirti daugiau nei \$3,000 išlaidų žurnalui "Medicina" leidybai. S. Miglinienė paminėjo,

kad R. Spitrio spaustuveje spausdinimo išlaidos "Pasaulio lietuviui" yra apie \$1,500 už 500 egzempliorių. Jos pasiūlymu, redaktorei dr. D. Giedrimienei visi turėtų siųsti medžiagą, o surinkta medžiaga būtų perduota S. Miglinienei, kuri pasirūpintų korektūra, spausdinimo ir platinimo reikalais. Dr. D. Variakojis pritarė, kad "Mediciną" turėtų leisti Lituanistikos tyrimo ir studijų centras.

Dėl medžiagos rinkimo dr. Balukas pasiūlė, kad Vitalija Pulokienė iš "Draugo" redakcijos, ruošusi straipsnius apie dr. Kuršių ir susitikimą su dr. Dumčiumi, galėtų persiųsti medžiagą dr. Giedrimienei perspausdinti žurnale "Medicina".

Siūlyta padidinti nario mokesį, įskaitant auką "Medicinos" žurnalui iki \$75-80 (\$50 pensininkams). Šis nario mokesčio pakėlimas turėtų įsigalioti po to, kai išeis kitas "Medicinos" leidinys.

Dr. Baluko pasiūlymu dr. Vaclovas Šaulys išrinktas "Medicinos" žurnalo Garbės redaktoriumi.

3. Dr. Vanagūnas pateikė pasiūlymą Lietuvos gydytojų stažuotei (1 mėn) atlikti Northwestern ligoninės infekcinių ligų skyriuje. Pagal susitarimą su dr. Ambrozaičiu (profesoriumi, dirbančiu Infekcinių ligų skyriuje) rudenį ir pavasarį vieno mėnesio stažuotei ŽIV srityje atvyktų po vieną gydytoją.

Kadangi iškilo apgyvendinimo ir išlaidų klausimas, S. Miglinienė pasiūlė atvykusius apgyvendinti Jaunimo centre (\$10 dienai už kambarį ir patalynę). Dr. Vanagūnas žada susisiekti su farmacijos kompanijomis dėl mokymo stipendijos atvažiuojantiems, siekiant padėti apsimokėti gyvenimo išlaidas.

Klausimas dėl operacinio mikroskopo persiuntimo į Greitosios pagalbos ligoninę Vilniuje paliekamas ateičiai. S. Miglinienė pakalbės su poniu P. Šlutiene dėl persiuntimo galimybių, ir bus patikslinta su Atlanta Imports/Exports kompanija dėl persiuntimo kainos.

4. Dr. Vanagūnas perskaitė laišką gautą nuo dr. R. Karkos ir dr. J. Prunskio: LAMA valdyba oficialiai prašo įsijungti į ALGS nuo 2005-ųjų metų seminaro, įvyksiančio Vail, Kolorado valstijoje. Mes toliau prašytume, kad ALGS sudarytų atskirą skyrių, kuris vadintųsi "Žiemos seminaro valdyba". Ši valdyba būtų renkama tik Žiemos seminarų metu. Žiemos seminarų vietovės būtų nustatomos seminaro metu dviems metams į priekį (taip, kaip vyksta dabar)." Laišką pasirašo - LAMA valdyba: Jonas V. Prunskis, MD ir Rimas Karka, DDS. 2003 metų gruodžio 9 d.

Prašymas buvo patenkintas. Duomenys perduodami Enrikui Vainoriui, tinklapio administratoriui paskelbti šią informaciją ALGS-LAMA tinklapyje.

5. ALGS valdybos suvažiavimo/pobūvio data nustatyta 2004 metų balandžio 24 d., šeštadienį, Jaunimo centre, Čikagoje. Programoje planuojama paskaita medicinos tema. Pasiūlyta paskaitos tema – "Krūtis vėžio diagnostika ir gydymo naujovės". Prelegente pasiūlyta dr. Deimantė Tamoševičienė, Rush - Cook County Hematology-Oncology fellow. S. Miglinienė praves ekskursiją į Medicinos muziejų Jaunimo centre.

*Posėdžio protokolą paruošė
Dr. Rasa Kazlauskaitė.*

e-mail: Rasa_Kazlauskaite@rush.edu

PROF. DR. ARIMANTAS DUMČIUS SKAITĖ MOKSLINĘ PASKAITĄ

Lapkričio 22 d. Jaunimo centro kavinėje susirinko lietuvių gydytojų elitas. Amerikos lietuvių gydytojų sąjunga surengė susitikimą-vakaronę su širdies chirurgijos laboratorijos vadovu, Lietuvių fondo paskirtos dr. A. Razmos vardo premijos laureatu, Kauno miesto savivaldybės tarybos nariu, Kauno miesto tarybos Sveikatos komiteto pirmininku prof. dr. Arimantu Dumčiumi.

Vakarą pradėjo Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos vicepirmininkas dr. Gediminas Balukas, savo kalboje pristatęs prof. dr. A. Dumčių, paminėjo įdomių faktų apie išeivijos lietuvių gydytojų veiklą Amerikoje. Vienu metu lietuviai daktarai vadovavo beveik visom svarbiausiom politinėm ir visuomeninėm organizacijom išeivijoje, - sakė dr. G. Balukas - Vyriausiam lietuvių išlaisvinimo komitetui, Amerikos lietuvių tarybai, JAV Lietuvių bendruomenės tarybai, Lietuvių fondo tarybai bei valdybai ir Lietuvių dailės muziejaus tarybai.

Kauno medicinos universiteto širdies chirurgas dr. A. Dumčius pristatė vaizdo juostą, kurioje pasakojama apie Kauno medicinos universiteto Kardiologijos skyriaus darbus. Kauno medicinos universiteto klinikos yra didžiausia Lietuvos sveikatos priežiūros įstaiga. Klinikas sudaro 34 profiline klinika. Čia dirba 1,007 gydytojai ir 2,058 slaugos specialistai. Ligoninėje vienu metu gali būti gydoma daugiau kaip 2,000 ligonių. Klinikų statymą inicijavo Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto dekanas prof. Vladas Lašas. Ligoninės statyba truko nuo 1937-1939 m. Tai buvo moderniausia to meto ligoninė Europoje. Vokiečių

okupacijos metais klinikos buvo paverstos vokiečių karo ligonine. 1989 m. Kauno medicinos institutą reorganizavo. Kauno medicinos akademijų ligoninė tapo Kauno akademine klinika. 1998 m. Kauno akademine klinika pertvarkyta į viešąją įstaigą ir suteiktas universiteto statusas, o ligoninei naujas pavadinimas - Kauno medicinos universiteto klinika.

Prof. dr. Arimantas Dumčius gautą dr. Razmos premiją panaudos būtent Kauno medicinos universitete įrengiant modernias eksperimentines operacines, numatytose patalpose mokomajame-laboratoriniame korpusė. KMU vadovybė ir laboratorijos kolektyvas pritaria, kad premijos lėšos būtų panaudotos operacinių projektui įgyvendinti.

Profesorius ir mokslininkas A. Dumčius vadovauja Kardiochirurgijos kliniki IŠL (išeminės širdies ligos) chirurgijos poskyriui. Kliniki mokslinio darbo kryptys: išeminės širdies ligos chirurginio gydymo metodai, naudojant autoarterinius nuosrūvius, širdies vožtuvų atstatomosios rekonstrukcinės ir protezavimo operacijos, naudojant biologinius bei mechaninius širdies vožtuvų protezus. Sprendžiami uždelsto širdies nepakankamumo chirurginio gydymo ir jos transplantacijos klausimai, tobulinamos minimalios apimties miokardo revaskuliarizacijos operacijos be DKA (dirbtinė kraujotaka).

Antroje dalyje prof. dr. A. Dumčius kalbėjo apie sveikatos apsaugą Lietuvoje, arba, kaip jis pats pajuokavo, apie jos trūkumus. Dr. A. Dumčius, Kauno miesto tarybos Sveikatos komiteto pirmininkas, papasakojo bei pateikė gydytojams spragų pavyzdžių Lietuvos sveikatos apsaugos sistemoje. Kaune norėjome padaryti draudimo reformą, bet ji nusirutuliojo ne ta linkme, - sakė dr. Dumčius.

Susidomėję gydytojai klausinėjo apie privačios ir valdiškos medicinos skirtumus, į ką dr. Dumčius atsakė, jog Lietuvoje tik viena medicinos sritis yra tobulai privati - tai

stomatologija.

Susirinkę gydytojai taip pat domėjosi širdies persodinimo operacijų rodikliais bei eksperimentų toje srityje rezultatais. Prof. dr. Arimantas Dumčius pateikė skaičius apie KMUK atliktas operacijas, anestezijas, reabilitacijos procedūras, autopsijas, endoskopijas, intervencinės radiologijos procedūras bei radiologinius tyrimus, taip pat kardiochirurgijos operacinių apkrovimo lentelę. A. Dumčius - IŠL (išeminės širdies ligos) chirurgijos vadovas ir mokslininkas, papasakojo susirinkusiems Ameriki gydytojams apie įdiegtus pažangius gydymo metodus, atitinkančius pasaulinius standartus, atliekamas koronarinių arterijų rekonstrukcijas, širdies vožtuvų plastinės ir protezavimo, įgimtų širdies ydų, pakenktos aortos, jos vožtuvo keitimo ir atstatymo operacijas bei širdies transplantacijas.

Kasmet vis plačiau taikomos vožtuvų plastinės operacijos, - sakė profesorius. Kardiochirurgijos operacijos simultaniškai atliekamos su kitų specialybių chirurgais. Širdies operacijų su dirbtine kraujotaka skaičius 2000 metais pasiekė 614, 2001 m. - 712, o 2003 m. - 764. Dėl išeminės širdies ligos atliekama 65 proc. visų operacijų.

2001 m. kliniki sėkmingai atlikta pirmoji Kaune širdies persodinimo operacija. Iki 2003 m. liepos mėn. jau atliktos 5 operacijos, ir visos sėkmingai.

Kliniki mokslininkai aktyviai dalyvauja tarptautiniuose moksliniuose renginiuose, vyksta stažuotis į kitas valstybes. Kliniki bendradarbiauja su Čikagos Masonic medicinos centru, Danijos, Vokietijos širdies centrais ir kitais kardiochirurgijos skyriais.

Padėkoję prof. dr. A. Dumčiui už išsamią paskaitą, lietuviai medikai dar ilgai dalinosi pamąstymais apie Lietuvos medicinos perspektyvas. Dr. Gediminas Balukas palinkėjo profesoriumi sėkmės moksliniuose eksperimentuose ir užbaigė vakarą.

Lietuvoje spausdinamą „Medicinos“ žurnalą, kurio redaktorius yra dr. Arimantas

Dumčius, mokslinės medicinos knygas, išleistas kolegų gydytojų, profesorius dr. A. Dumčius perdavė Lituanistikos tyrimo ir studijų centrui Čikagoje. LTSC archyvų direktorė Skirmantė Miglinienė padėjo už knygas ir pakvietė prie vaišių stalo, kurį suruošė Lituanistikos tyrimo ir studijų centro darbuotojai.

Vitalija Pulokienė

ALGS SUVAŽIAVIMAS ČIKAGOJE 2004

Renata Variakojytė – Staniškis, MD

Tradicinis ALGS metinis suvažiavimas ir pobūvis, įvykęs š. m. balandžio 24 d., vėl subūrė lietuvius gydytojus, studentus, odontologus ir medicinos darbuotojus iš plačios Amerikos. Sąjungos pirmininkas, prof. dr. Arvydas Vanagūnas, sveikindamas kolegas ir svečius, džiaugėsi: “Mūsų susirinkimas suteikia progą priminti visiems, kad ALGS-jos veikla gyvuoja daugiau nei 90 metų.”

Akademinę programos dalį atidarė dr. Vanagūnas, pristatydamas vakaro prelegentę, dr. Deimantę Tamoševičienę. Jauna gydytoja

baigė Kauno Medicinos universitetą, atliko vidaus ligų rezidentūrą Cook County ligoninėje Čikagoje, o dabar atlieka fellowship Hematologijos-Onkologijos srityje Rush universitete. Savo paskaitoje dr. Tamoševičienė aptarė krūties vėžio diagnostikos ir gydymo metodiką. (Jos paskaitą rasite šiame numeryje)

“Medicinos” žurnalo ilgametis redaktorius, dr. Vaclovas Šaulys, buvo ALGS apdovanotas atžymėjimo lentele ir kolegų pasveikintas išreiškiant padėką už nuoseklų, sėkmingą, ilgametį vadovavimą žurnalui. “Medicinos” žurnalo redaktoriaus vairą perėmusi prof. dr. Dalia Giedrimienė naujos redakcijos vardu sveikino dr. Šaulį, džiaugdama, kad žurnalo “Medicina” leidybą jis sėkmingai išlaikė “daugiau kaip 20 metų savo rankose”. Per tą laiką daug žurnalų neišilaikė, bet dr. Šaulio didelio pasišventimo dėka ALGS žurnalas “Medicina” išliko įdomus, turiningas bei profesionalus leidinys, kuris jungė ir jungia išeivijos lietuvius gydytojus.

Temą, koks turi būti “Medicinos” žurnalo tikslas ir apimtis ateityje, nuosekliai išnagrinėjo naujoji redaktorė, profesorė Giedrimienė. Dr. Dalia Giedrimienė yra Professor and Chairperson, Natural Sciences and Mathematics Division, Saint Joseph

Suvažiavimo ir pobūvio dalyviai

ALGS nariai vakarienės metu

College, Connecticut. Ji pabrėžė, kad “Profesionalių žurnalų daugėja kasmet. Mus jungia ne tik profesinė veikla bet ir lietuvybė.” Į klausimą apklausoje “Ar žurnalas reikalingas?” išsiuntinėtoje pirmiems 100 ALGS narių, atsiliepė 40. Šių narių nuomone, žurnalas reikalingas, ir turėtų išlaikyti panašią formą bei panašius tikslus. Nariai pageidauja, kad žurnalas “jungtų, apvienytų” kolegas, kad jo turinyje liktų pasižymėjusių gydytojų, tapusių istorinėmis asmenybėmis, veikla, taipogi įvykių apžvalga, informacija apie Lietuvos medicinos pasiekimus bei modernizaciją, apie naujai atvykusius kolegas, o taipogi apie naujus vaistus ir kt. Aišku, naujoji redaktorė taip pat susilaukė daug gerų linkėjimų “atlaikyti visus išbandymus ir išlaikyti žurnalą”.

Žurnalas “Medicina” buvo pradėtas leisti Lietuvoje 1919 metais. Jo turinys keitėsi visais dešimtmečiais, o ypač jį pradėjus leisti pokario metais JAV, kada jo tikslas ir turinys buvo skirtas atspindėti Amerikoje įsikūrusių lietuvių gydytojų veiklai, tuo pačiu pateikiant ir naujienas iš Lietuvos... Apžvelgdama planuojamą “Medicinos” žurnalo turinį, prof. Giedrimienė nuosekliai pristatė ir ateities “Medicinos” gaires: “žurnalas turėtų būti leidžiamas ne mažiau kaip 2 kartus per metus, kad galėtų atspindėti naujas žinias. Bus siekiama išlaikyti tą pačią viršelio formą.

Linksmoji ALGS vakarienės dalis

Nemažas uždavinys ateičiai pasiekti, kad žurnalas būtų įdomus ne tik mums JAV, bet ir kai kuriems gydytojams Lietuvoje, ypač norintiems susipažinti su ALGS veikla. Ateities žurnalas išlaikys tradicines skiltis, kaip "Mokslo pakopomis" "Žymūs medikai Lietuvoje ir JAV", "iš Lietuvos medicinos istorijos". Numatoma atgaivinti skyrelį "Studentai" bei "Susipažinkime" ir kt.

Praėjusių metų sąjungos veiklos apžvalgą pateikė dr. Arvydas Vanagūnas. Jis pažymėjo, kad ALGS-os tinklapis, redaguojamas dr. Enriko Vainoriaus, laukia daugiau medžiagos. Skatinta siųsti žinias, pranešimus dr. Enrikui adresu: enrikas.vainorius@duke.edu. Dr. Vaclovas Šaulys išrinktas "Medicinos" Garbės redaktoriumi. Naująją "Medicinos" redakcijos komisiją sudaro dr. Dalia Giedrimienė, dr. Rasa Kazlauskaitė, dr. Gediminas Balukas ir dr. Renata Variakojytė-Staniškienė.

Dr. Arimantas Dumčius ir Kauno Medicinos universiteto Biomedicininų tyrimų instituto širdies ir kraujagyslių chirurgijos laboratorija buvo apdovanoti Lietuvos fondo dr. Antano Razmos vardo \$25,000 premija. Premijos paskyrimo komisiją sudarė dr. Daina Variakojytė, pirmininkė, dr. Arvydas Vanagūnas, dr. Vacys Šaulys bei kolegos iš Lietuvos. Dr. Dumčius premijai buvo išrinktas iš 12 kandidatų. ALGS suorganizavo dr. Dumčiaus priėmimą lapkričio 22 d. Čikagoje.

2003 metų pavasarį įvykusiame XII-tame Mokslo ir Kūrybos simpoziume 12 gydytojų skaitė paskaitas, iš viso buvo pristatyta 22 abstraktai. ALGS dovanojo dr. Rasos Bagdonienės ir Rasos Sirtautienės

dvių dalių akių ligų atlasą (išleistą Lietuvoje 2001 metais) Lituaniškos tyrimo ir studijų centro Medicinos muziejui.

ALGS valdyba priėmė LAMA kaip atskirą skyrių, kuris vadinsis "Žiemos seminaro valdyba". LAMA organizuoja 2005 metų seminarą, kuris įvyks Vail, Colorado, vasario 21-25 d.d. Šiuo metu LAMA vadovai yra dr. Jonas Prunskis ir dr. Rimas Karka.

ALGS pateikė pasiūlymą Lietuvos gydytojams atvykti 1 mėn. stažuotei HIV srityje Northwestern Universiteto ligoninės infekcinių ligų skyriuje. Dr. Talandis ir kolegos iš St. Ambrose universiteto Rock Island, IL MBA fakulteto paruošė planą, kaip sukaupti investicijas ortopedinių sanarių chirurgijos klinikai Lietuvoje. Dr. Rasos Kazlauskaitės iniciatyva, Stroger ligoninė ir ALGS įteikė operacinę mikroskopą Vilniaus Greitosios pagalbos ligoninės chirurgijos skyriaus vedėjui prof. Egidijui Barkauskui.

Po akademinės dalies sekė pobūvis, kurį šauniai suorganizavo Lituaniškos tyrimo ir studijų centro pirmininkas dr. Jonas Račkauskas ir ponia Skirmantė Miglinienė. Pobūvio svečiai džiaugėsi skaniais Morkūno virtuvės paruoštais lietuviškais patiekalais. Ilgai skambėjo Baltic Asteroids grupės malonūs lietuviško džiazų garsai.

Krūties vėžio problema iš arčiau

Deimantė Tamoševičienė, MD

Paskaita šia tema buvo skaitoma ALGS suvažiavime Čikagoje 2004 balandžio mėn.

Krūties vėžys yra vienas iš dažniausiai nustatomų vėžinių susirgimų moterų tarpe. Rizikos faktoriai susirgti krūties vėžiu yra: moteriška lytis, vyresnis amžius, padidėjęs estrogenų kiekis, šeimyninė krūties vėžio istorija, taip pat genetiniai faktoriai.

Šiuolaikiniai mokslo atradimai leido nustatyti genus, turinčius įtakos *paveldimo* krūties vėžio išsivystymui. Tai genai BRCA 1 ir BRCA 2. Nors testai neturėtų būti atliekami kiekvienai moteriai, tačiau būtini toms, kurios turi labai padidintą riziką (krūties vėžys ankstyvame amžiuje ar labai artimų šeimos narių, turėjusių krūties vėžį, istorija).

Išgyvenamumas sergant krūties vėžiu labai priklauso nuo krūties vėžio išplitimo ar kitaip tariant – stadijos. Kuo toliau pažengusi vėžinio proceso stadija, tuo išgyvenamumas mažesnis. Išgyvenamumui taip pat turi įtakos specialūs krūties vėžio “markeriai”. Padidėjęs estrogenų ar progesterono receptorių išreikštumas yra asocijuojamas su geresne prognoze. Tačiau augimo receptorių (Her 2/neu) padidėjęs išreikštumas asocijuojasi su žymiai blogesne prognoze.

Gydymo taktika taip pat labai priklauso nuo šių “markerių”. Pagrindiniai gydymo būdai toli išplitusio krūties vėžio atveju yra chemoterapija, gydymas antihormonais ar monokloniniais antikūniais. Jeigu estrogenų ar progesteronų receptorių išreikštumas padidėjęs, antihormoninis gydymas (pavyzdžiui tamoksifenu) gali būti taikomas, siekiant užblokuoti tuos receptorių ir taip sumažinti vėžio ląstelių dauginimąsi. Jei yra augimo receptorių (Her2/neu) padidėjęs išreikštumas, gydymas monokloniniais

antikūniais prieš Her2/neu (Herceptin) gali būti efektyviai taikomas.

Nauji pasiekimai krūties vėžio diagnostikos srityje leido ne tik specialius krūties vėžio “markerius”, bet to pasekoje pavyko sukurti ir naujus vaistus, blokuojančius šiuos specialius receptorių.

Tikimasi, kad ateityje ankstyvas nustatymas bei išaiškinimas genetinių pakitimų, sąlygojančių *paveldimo* krūties vėžio išsivystymą, leis sukurti priemones padedančias ne tik gydyti, bet ir *išvengti* šio tipo krūties vėžio.

Naujienos iš vietinių gydytojų draugijų

Niujorko gydytojų draugijos metinis susirinkimas

Niujorko gydytojų draugijos metinis susirinkimas įvyko 2004 gegužės mėn. Į susirinkimą atvyko apie 20 žmonių (gydytojų, stomatologų ir farmacininkų) – palyginus nemažai su praėjusių metų dalyvių skaičiumi. Gydytoja Rimvida Obelenienė, kardiologijos rezidentė, perskaitė paskaitą – “Naujienos iš 2004 Amerikos kardiologų (ACC) suvažiavimo” ir apžvelgė naujausių klinikinių tyrimų ir gydymo rezultatus hipertenzijos, hiperlipidemijos ir metabolinio sindromo srityse.

NY draugijos pirmininke buvo naujai išrinkta Valdonė Gaubienė. Ji pakeitė prieš tai buvusią ypatingai aktyvią šios draugijos pirmininkę dr. Konstanciją Paprockaite-Šimaitienę, kuri dėl ligos negalėjo toliau atlikti šių pareigų. Dr. Petras Dičpinigaitis ir toliau liko draugijos pirmininko pavaduotoju, o Ramunė Pliūrienė – išdininke. Draugijos sekretore buvo išrinkta Sonata Petravičiūtė.

Draugijos narių amžius kasmet jaunėja. Tai geras ženklas ateities veiklai suaktyvinti.

MEDICINOS PASIEKIMAI IR NAUJIENOS

VAISTŲ VERSLAS IŠ ARČIAU: 2003 METŲ PASAULINĖ VAISTŲ PARDAVIMO ANALIZĖ

Algimantas Pliūra, MD, Pharm BS

Algimantas Pliūra dirba Rogers Medical Intelligence Solutions, New York mieste medicininės informacijos skyriaus direktoriumi.

1982 metais jis baigė Kauno Medicinos universiteto Farmacijos fakultetą, o 1989 metais užbaigė papildomas studijas įgydamas medicinos daktaro diplomą.

A. Pliūra – žurnalo MEDICINA redkolegijos narys.

PAGRINDINIAI VAISTŲ PRAMONĖS BEI PARDAVIMO REGIONAI

Britų kompanija IMS (Intercontinental Marketing Services) šių metų kovo mėnesį paskelbė 2003 metų vaistų pramonės verslo rezultatus, kurie parodė 9 procentų augimą palyginus su praėjusiais metais. Iš viso praėjusiais metais pasaulyje buvo parduota vaistų už 491.8 milijardų JAV dolerių.

IMS stebi vaistų pardavimus daugiau kaip 80 šalių (tarp jų įskaitant ir Lietuvą), kuriose bendras komercinių vaistų pavadinimų kiekis viršija vieną milijoną.

Pasaulio vaistų pramonei reikšmingas įvykis yra išpūdingos ribos pasiekimas, kuris reiškia, kad jau pasiekta 500 milijardų JAV dolerių pardavimų suma. Ši didžiulė suma, be abejonės, atspindi naujausių technologijų vaidmenį šiuolaikinėje farmacijos pramonėje ir labai aukštos kokybės vaistų atsiradimą, kurie prailgina žmonių gyvenimą ar pagerina jo kokybę.

Šiaurės Amerikoje, Europoje ir Japonijoje parduodamų vaistų suma sudaro 88% nuo jų bendros pardavimo sumos. Iš šių trijų regionų Šiaurės Amerikoje parduodama už didžiausią 229.5 milijardų JAV dolerių

sumą, kas sudaro beveik pusę pasaulio pardavimų. Palyginus su praeitais metais pardavimai Šiaurės Amerikoje išaugo 11 %.

Europos Sąjungoje pardavimai išaugo 8 procentais, pasiekdami 115.4 milijardų JAV dolerių sumą, o likusioje Europoje augimas buvo net 14 % ir sudarė 14.3 milijardus JAV dolerių. Japonijoje augimas buvo tik 3 % ir suma siekė 52.4 milijardus JAV dolerių.

Ekonomiškai stiprėjančioje Lotynų Amerikoje 2003 augimas buvo 6 %, o bendra pardavimų suma siekė 17.4 milijardus JAV dolerių. Šie rodikliai labai skiriasi nuo praeitų metų, kai pardavimai Lotynų Amerikoje buvo sumažėję net 10 %.

Pardavimai Azijos regione pasiekė net 37 milijardus JAV dolerių, 12 % daugiau negu praėjusiais metais.

Aukščiau paminėti skaičiai rodo, kad JAV vaistų pramonės augimas yra vienas didžiausių pasaulyje. Europoje ir Azijoje jis taip pat buvo labai žymus, Japonijoje augimas kiek pagreitėjo, o Lotynų Amerikoje jis atsigauna. Kinija tapo strategiškai svarbi vaistų rinka.

Generinių vaistų pardavimas siekė apie 10 procentų nuo bendro pardavimo kiekio.

Dabartinis pasaulio vaistų pramonės augimas yra labiausiai susijęs su žmonijos senėjimu ir dėl to padidėjusio naujų, tai yra novatorinių vaistų poreikio, bei didėjančio skaičiaus tiriamų vaistų, kurie gana greitai tampa pripažintais ir patvirtinami įvairių ligų gydymui.

Lentelėje pateikti 2003 vaistų pardavimai pagal regionus

Pasaulio rinkos	2003 Pardavimai (US\$B)	% nuo bendros pardavimo sumos (US\$)	% augimas palyginus su praėjusiais metais
Šiaurės Amerika	\$229.5	49%	+11%
Europa (ES)	115.4	25	+8
Likusi Europa	14.3	3	+14
Japonija	52.4	11	+3
Azija (išskyrus Japoniją), Afrika ir Australija	37.3	8	+12
Lotynų Amerika	17.4	4	+6
Bendra suma	\$466.3	100%	+9%

Pagal: IMS World Review 2004.

* Skaičiai atspindi tiesioginius ir netiesioginius pardavimus JAV doleriais iš didmenininkų ir vaistų gamintojų. Tai daugiausiai receptiniai ir dalis bereceptinių vaistų.

DAŽNIAUSIAI PARDUODAMŲ VAISTŲ GRUPĖS

Dešimties vaistų grupių pardavimai sudarė 30 procentų nuo bendros pardavimo sumos.

Cholesterolį mažinančių, antipsichotinių, eritropoetino gamybą skatinančių ir anti-epileptinių vaistų pardavimai padidėjo daugiau kaip 10 procentų. Daugiausiai padidėjo anti-epileptinių (22 procentai) ir antipsichotinių (20 procentų) vaistų pardavimai.

Pirmą kartą per 14 metų cholesterolį mažinantys vaistai aplenkė priešopinius vaistus ir dabar yra pirmoje vietoje. Lipitor pardavimai siekė 10.3 milijardus JAV dolerių. Šis cholesterolį mažinantis vaistas pagal pardavimo sumą yra pirmoje vietoje.

Priešopinių vaistų augimas buvo 9 procentai ir 2003 metais sudarė 24.3 milijardus JAV dolerių.

Antidepresantai ir nuotaiką gerinantys vaistai buvo trečioje vietoje. Jų pardavimas išaugo 10 procentų ir sudarė 19.5 milijardus JAV dolerių.

Lentelėje pateikta vaistų grupių 2003 metų pardavimų analizė

	Vaistų grupė	2003 pardavimai (US\$)	% nuo bendros pardavimo sumos (US\$)	% augimas palyginus su praėjusiais metais
1.	Cholesterolį ir Trigliceridus mažinantys vaistai	\$26.1	6%	+14%
2.	Priešopiniai vaistai	24.3	5	+9
3.	Antidepresantai	19.5	4	+10
4.	Priešreumatiniai nesteroidiniai vaistai	12.4	3	+6
5.	Antipsichotiniai vaistai	12.2	3	+20
6.	Kalcio kanalų antagonistai	10.8	2	+2
7.	Eritropoietino produktai	10.1	2	+16
8.	Priešepileptiniai	9.4	2	+22
9.	Oraliniai priešdiabetiniai	9.0	2	+10
10.	Cefalosporinai ir jų kombinacijos	8.3	2	+3
	Bendra suma	\$142.0	30%	+11%

Pagal IMS World Review 2004

* Skaičiai atspindi tiesioginius ir netiesioginius pardavimus JAV doleriais iš didmenininkų ir vaistų gamintojų. Tai daugiausiai receptiniai ir dalis bereceptinių vaistų.

Vaistų grupių pardavimų augimas yra sąlygojamas naujų veikimo mechanizmų atradimų, biotechnologijos pasiekimų, naujoviškų vaistų paskyrimo formų ir kombinuotų vaistų atsiradimu.

GERIAUSIAI PARDUODAMI VAISTAI

Dešimties geriausiai parduodamų vaistų bendra suma 2003 buvo 48.3 milijardai JAV dolerių, arba 14 procentų daugiau negu 2002 metais.

Cholesterolį mažinančio vaisto Lipitor buvo parduota daugiausiai, už 10.3 milijardus JAV dolerių. Antroje vietoje kitas šios grupės vaistas Zocor, kurio parduota už 6.1 milijardą JAV dolerių. Zocor parduota 4 procentais mažiau negu 2002 metais.

Greičiausiai augo skrandžio rūgštingumą mažinančio vaisto Nexium pardavimai, kurie palyginus su 2002 metais padidėjo 62 procentais ir sudarė 3.8 milijardus JAV dolerių. Nexium pirmą kartą pateko į geriausiai parduodamų vaistų dešimtuką.

2003 metų geriausiai parduodamų vaistų dešimtukas

	Vaisto pavadinimas	2003 pardavimai (US\$)	% nuo bendros pardavimo sumos (US\$)	% augimas palyginus su praėjusiais metais
1.	Lipitor	\$10.3	2%	+14%
2.	Zocor	6.1	1	-4
3.	Zyprexa	4.8	1	+13
4.	Norvasc	4.5	1	+7
5.	Erypo	4.0	1	+13
6.	Ogastro/Prevacid	4.0	1	0
7.	Nexium	3.8	1	+62
8.	Plavix	3.7	1	+40
9.	Seretide	3.7	1	+40
10.	Zoloft	3.4	1	+11
	Bendra suma	\$48.3	10%	+14%

Pagal IMS World Review 2004

* Skaičiai atspindi tiesioginius ir netiesioginius pardavimus JAV doleriais iš didmenininkų ir vaistų gamintojų.

Pažymėtina, kad didėja sąrašas vaistų, kurių metinis pardavimas viršija 1 milijardą JAV dolerių. 64 vaistų pardavimai šiame sąrašė viršijo 1 milijardą JAV dolerių, 23 vaistų - viršijo 2 milijardus JAV dolerių.

Paruošta pagal IMS World Review 2004

Naujai suremontuota Dantų ir žandikaulių ortopedijos klinikos Didžioji studentų klinikinių darbų salė. KMU Dantų ir žandikaulio klinikos dėstytojai iš kairės į dešinę: Algimantas Šurna doc., m.m.dr. klinikos vadovas, Jurgina Sakalauskienė doc., m.m.dr., Gediminas Žekonis lekt., m.m.dr., Jonas Žekonis prof., habil.m.m.dr., Gytis Valasevičius asist., dantų protezavimo mokomosios laboratorijos vadovas, Alvydas Gleiznys doc., m.m.dr.

Kodėl dantų gydymo pasiekimai Kauno Medicinos universitete nesiejami su slogiu sovietiniu palikimu

Jurgina Sakalauskienė, DDM

Dr. Jurgina Sakalauskienė yra Kauno Medicinos universiteto docentė, medicinos mokslų daktarė. Daugiau nei 20 metų dirba dantų ir žandikaulių ortopedijos klinikoje.

Sakoma, jog istorijos ratas sukasi. Kartais braškėdamas, kartais lengvai ir greitai, o kartais ir visiškai nepastebimai. Šis pavasaris, tai keturioliktasis atkurtos Lietuvos valstybės pavasaris, kuris kaip visi pavasariai, teikia vilčių ir lūkesčių.

Keturiolika metų - trumpas laiko tarpas, tačiau žvelgiant atgal galima pastebėti kai kuriuos pokyčius. Laikas nestovi vietoje, tačiau žmonių nuostatos, įsitikinimai, o gal ir stereotipai keičiasi lėčiau.

Gal kiek ir dirbtinai mūsų tautiečius pagal gyvenamąją vietą ir mentalitetą galima būtų suskirstyti į rytiečius ir vakariečius. Paprastai vakariečiai sako, kad postsovietiniai kraštai paveldėjo slogų sovietinį palikimą ekonominėje, socialinėje ir, svarbiausia,

mentalinėje srityse. Tai tik iš dalies teisinga. Nemaža dalis mąstančių Lietuvos žmonių galvoja, kad jokie sovietinio mentaliteto lietuviai nepaveldėjo. Ir šią nuostatą galima būtų pagrįsti filosofinių diskusijų metu. Tačiau ne toks yra šio straipsnio tikslas. Greičiau tai būtų noras parodyti vakariečiams tam tikrus laimėjimus, pasiektus pastaraisiais nepriklausomybės metais, ir tai, kad šie pasiekimai nesiderina su slogiu sovietiniu mentalitetu.

Norėtume nušviesti Kauno medicinos universiteto Odontologijos fakulteto pasiekimus šiame laiko pjūvyje.

Odontologijos fakultetas šiandien - tai mokslo, mokymo ir gydymo įstaiga, naudojanti naujausias dantų gydymo technologijas.

Šiuo metu Lietuvoje dirba daugiau negu 2300 odontologų, t.y. 10 tūkstančių gyventojų tenka daugiau kaip 6,2 odontologų.

Dabar Kauno medicinos universiteto Odontologijos fakultete mokosi 450 studentų, 9 doktorantai ruošiasi būti mokslininkais.

Odontologijos fakultetas yra pelnės tarptautinį pripažinimą specialistų rengimo, mokslinio darbo ir klinikinės praktikos srityse.

Kauno medicinos universiteto Odontologijos fakultetas yra ADEE (Association of Dental Educations in Europe) asociacijos narys.

2001 metais Dented (Dental education in Europe) projekto komisija, atlikusi ekspertizę, pripažino, kad Kauno medicinos universiteto Odontologijos fakultetas visiškai atitinka Europos Sąjungos specialistų rengimui keliamus reikalavimus. Tokią išvadą 2002 metais padarė ir Europos Sąjungos nepriklausomų ekspertų komisija, įvertinusi fakulteto studijų programas.

Šiuo metu Odontologijos fakultete mokosi apie 50 studentų iš Libano, Izraelio, Jemeno, Italijos, Kanados ir JAV. Juos čia vilioja palyginti nedidelė mokslo kaina ir aukšta mokymo kokybė. Už vienu mokslu metų studijas reikia mokėti 4200 JAV dolerių. Studijų programos struktūra atitinka daugelio Europos universitetų programas: įdiegtas studijų laipsniškumo principas, nustatyta studijų laiko ir rezultatų apskaitos sistema (kreditai). Per 5 studijų metus odontologijos dalykams skiriama 47 % viso studijų laiko.

Tai galėtų būti paskata jauniems mūsų tautiečiams iš artimųjų ir tolimųjų Vakarų studijuoti mūsų fakultete. Kauno medicinos universitete įgytas gydytojo diplomas pripažįstamas Europoje ir kitose šalyse, taip pat ir JAV.

Kiekvienais metais daug mūsų tautiečių aplanko gimtąjį kraštą. Pastaruoju metu pastebima, kad vis daugiau jų naudojasi universitetinių gydymo centrų bei privačių klinikų teikiamomis dantų gydymo paslaugomis. Šimtai pacientų iš JAV, Vakarų

Europos ir Skandinavijos šalių noriai lankosi mūsų klinikose ir jie gauna kvalifikuotas medicinos paslaugas, paremtas naujausiomis dantų gydymo technologijomis. Be to, čia kur kas mažesnės kainos nei Vakarų šalyse. Nemažai lietuvių iš Vokietijos grįžta į gimtąjį kraštą pailsėti. Jie lankosi kaimo sodybose arba žinomuose kurortuose ir sykiu gauna įvairiausias gydymo paslaugas. Tokius svečius aptarnaujant pastebima privati iniciatyva. Svečius aptarnaujantis personalas siūlo daugybę įvairiausių paslaugų. Tik rinkis ir naudokis.

Grįžtant prie Odontologijos fakulteto, paminėsime, kad jis įneša svarų indėlį rengdamas aukštos kvalifikacijos dantų gydytojus. Be to, jis prisideda prie naujausių gydymo technologijų įsisavinimo. Kaip pavyzdį galime pateikti dvi bene svarbiausias Odontologijos fakulteto gydytojų mokslininkų įsisavintas dantų gydymo technologijas.

1. Dantų implantavimas. Danties implantas - tai danties protezui fiksuoti reikalingas gaminyš iš aloplastinės medžiagos, chirurginiu būdu įsodintas į žandikaulio kaulą arba gleivinę. Tai ypač aktuali dantų gydymo procedūra pagyvenusiems žmonėms, kurie neteko dalies savo dantų. Ši operacija atkuria prarastus dantis. Dirbtiniai dantys-implantai, pašalina nepatogumus patiriamus dėl prarastų dantų. Operacija atitinka vakarietiškus standartus, nes naudojama pasaulyje žinoma implantų sistemą Replace^R, kartu su kitomis žinomomis medžiagomis ir technologijomis. Tačiau ne visiems ši operacija prieinama netgi Vakarų Europoje. Jos kaina Vakarų Europos klinikose siekia 800 eurų.

2. Dantų protezavimas. Įsisavintos šiuolaikinės bemetalės keramikos gamybos estetinių restauracijų rūšys: laminatai, įklotai, pavieniai vainikėliai, nedidelės apimties tiltiniai protezai. Naudojama „Ivoclaro“ firmos medžiaga „IPS-Empress^R“ Protezuojame lanko atraminiais protezais su visų tipų ir klasifikacijų užraktais, nuimamais plokšteliniais protezais, magnetine, knopkine

fiksacija.

Norėtume trumpai skaitytoją supažindinti su Odontologijos fakulteto klinikomis, kuriose vyksta mokymo ir gydymo procesai, bei atliekami moksliniai tyrimieji darbai.

Veido ir žandikaulių chirurgijos klinikoje, kuriai vadovauja prof., habil. m. m. dr. R. Kubilius be įprastinių burnos chirurgijos procedūrų, nesveikų dantų šalinimo, pūlinių atvėrimo, didelis dėmesys skiriamas veido-žandikaulių srities traumatologijai: apatinio žandikaulio lūžimų diagnostikos ir gijimo optimizavimo metodų naudojimas, patobulinti skruosto skeleto lūžimų tyrimo metodai ir gydymo taktika, smilkininio apatinio žandikaulio sąnario chirurginio gydymo metodai, trišakio nervo neuralgijos gydymas. Klinikoje sukurti nauji chirurginio gydymo būdai bei nauji originalūs chirurginiai instrumentai. Didelis dėmesys skiriamas dantų implantologijai. Klinikinis implantų naudojimas Lietuvoje pradėtas nuo 1981 metų.

Veido ir žandikaulių chirurgijos stacionare teikiama specializuota stacionarinė pagalba ligoniams, sergantiems veido ir žandikaulių srities ligomis. Čia gydomos veido ir žandikaulių traumos, uždegimai, navikai, neuroodontologinės ligos, įgimti ir įgyti veido defektai ir deformacijos, seilių liaukų ligos ir kt. Kai kurios neuroodontologinių ligų operacijos ir smilkininio apatinio žandikaulio sąnario chirurginis gydymas, atliekamas tik šioje Respublikos gydymo įstaigoje.

Dantų ir žandikaulių ortopedijos klinika, kuriai vadovauja doc. A. Šurna. Klinikoje be gydomųjų kabinetų yra mokomoji dantų protezavimo laboratorija. Čia atliekamas bedančių žmonių protezavimas, dantų eilių defektų atstatymas daliniais išimamais dantų protezais, lanko atraminiais protezais, panaudojant užraktus. Vykdomas protezavimas ant implantų, atliekama smilkininio apatinio žandikaulio sąnario susirgimų diagnostika ir konservatyvus

gydymas, periodonto ligų gydymas reponuojančiais ir stabilizuojančiais įtvais. Dantų ir dantų eilių nedideli defektai atstatomi naudojant lietus metalinius, metalo-keraminius arba bemetalius dantų protezus bei vainikinėmis restauracijomis. Protezų gamyboje naudojamos ADA ir (American Dental Association) ir Europos sertifikatais aprobuotos medžiagos ir technologijos.

Klinikoje gaminami visų rūšių ortopediniai aparatai ir dantų protezai. Joje dirba vien aukščiausios kvalifikacijos gydytojai-protezuotojai, 1 profesorius, 4 docentai, 1 lektorius, 6 asistentai.

Ortodontijos klinika įsteigta 1996 metais. Jai vadovauja doc. A. Šidlauskas. Klinikoje naudojami pažangūs diagnostikos metodai, kuriais nustatomo veido-žandikaulių sistemos augimo ir vystymosi patologijos procesai, įvertinami pieninio, mišraus, nuolatinio sąkandžių formavimosi sutrikimai, atliekama ortodontinių anomalijų diagnostika, profilaktika bei naujausi gydymo metodai.

Burnos priežiūros ir vaikų odontologijos klinika. Profilaktinės ir vaikų odontologijos klinika įsikūrė 1996 metais, jai vadovauja doc. S. Milčiuvienė. Klinikoje atliekama profesionali burnos higiena (šalinamos kietos ir minkštos burnos apnašos), vaikų pieninių ir nuolatinų dantų gydymas, naudojant pažangias odontologines medžiagas bei technologijas, įdiegiamos naujos profilaktinės priemonės bei metodikos.

Klinikos darbuotojai nuolat dalyvauja vaikų éduonies profilaktikos programoje, kartu su vaikų odontologų draugija rengia įvairius seminarus ir konferencijas gydytojams-odontologams, burnos higienistams ir odontologų padėjėjams vaikų dantų gydymo ir profilaktikos klausimais. Teikia pagalbą vaikams su negalia. Nuo 2004 metų pradedama metodiškai vadovauti ir dirbti JAV „Lithuania Mercy Lift“ organizacijos remiamoje vaikų dantų karieso profilaktikos programoje. Už organizacijos suteiktą paramą įvairiomis odontologinėmis

medžiagomis labai dėkingi ne tik gydytojai, bet Lietuvos vaikai ir jų tėvai.

Dantų ir burnos ligų klinikai vadovauja doc. P. Paipalienė. Klinikoje atliekama kietųjų danties audinių restauracija plombinėmis medžiagomis, estetiškas plombavimas, dantų šaknų endodontinis gydymas, periodonto ligų chirurginis gydymas.

KMU Odontologijos fakulteto dekanas, prof. R. Kubilius, dirbantys dėstytojai ir studentai nuoširdžiai dėkoja prof. L. Ragui, A. Vaitkui, E. Damijonaičiui ir R. Povilaičiui už suteiktą klinikinę patirtį, teorines žinias, organizuotą labdarą ir materialinę paramą besimokantiems studentams, skirant jiems stipendijas.

Norime padėkoti magistrei ir burnos higienistei Juditai Martin, kuri buvo burnos higienistų ruošimo pradininkė Lietuvoje, padėjo sudaryti studijų programą, aktyviai dalyvavo išleidžiant pirmą burnos higienistų laidą Lietuvoje.

Odontologijos fakultete atliekama kvalifikuota medicininė konsultacija pacientams. Priklausomai nuo nustatytos diagnozės, gydymo procesas gali vykti fakulteto klinikose arba privačiose klinikose, kurias yra įsteigę fakulteto profesoriai ir docentai.

Odontologijos praktika vykdoma ir privačiose klinikose, kur atliekamos visos gydomosios ir profilaktinės procedūros bei intervencijos: estetiškas dantų plombavimas, šaknų endodontinis gydymas, įvairios chirurginės procedūros, tambe tarpe implantacija ir dantų protezavimas. Vienai iš tokių klinikų vadovauja profesorius R. Kubilius.

Vaistų rinkos pasikeitimai ir reikalavimai Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare

L. Akramas, MD, Pharm BS (Lietuva)

Lietuvai tapus Europos Sąjunga (ES) nare, vyksta sveikatos apsaugos teisinės sistemos perorganizavimas pagal ES reikalavimus. Lietuvoje galioja 1996. 11. 16 įsigaliojęs vaistų įstatymas, kuris numato vaistų klasifikaciją yra koreguojamas pagal ES reikalavimus.

1. Klasifikacija. Pagal vaistų išdavimo pacientams reikalavimus vaistiniai preparatai skirstomi į keturias grupes:

Receptiniai vaistai - vaistai parduodami vaistinėje, pateikus gydytojo išrašytą receptą.

Nereceptiniai vaistai - vaistai, įrašyti į Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos viršininko patvirtintą Nereceptinių vaistų sąrašą ir parduodami vaistinėje be recepto.

Specialios medicininės paskirties maisto produktai ir gydomosios kosmetikos priemonės: Registruojamų specialios medicininės paskirties maisto produktų grupei priskiriami gaminiai, kurių sudėtyje yra amino rūgščių, riebalų rūgščių, vitaminų, mineralinių medžiagų ar kitų biologiškai aktyvių medžiagų kiekiais, viršijančiais rekomenduojamas arba fiziologines normas, kuriems suteikta vaisto forma ir skirti vartoti žmonėms - kaip maisto papildai, dėl ligų, jų profilaktikai ar fiziologinėms funkcijoms paveikti.

Homeopatiniai preparatai - vaistiniai preparatai, pagaminti iš homeopatinė žaliavų, naudojant homeopatinės gamybos procedūras, aprašytas Europos farmakopėjoje, o jei joje nėra, oficialiose galiojančiose Europos Sąjungos šalių narių farmakopėjose arba Lietuvos Respublikos farmakopėjos straipsniuose.

2. Registracija: Vaistų registraciją ir poregistracinę kontrolę vykdo Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Vaistų registracijos taisyklės buvo

paruoštos remiantis 2001/83/EB Europos Sąjungos direktyva. Vaistų registravimo liudijimas galioja 5 metus.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (nuo 2004. 05. 01), bus pradėtos taikyti 3 registracijos procedūros:

Nacionalinė registravimo procedūra – vaistinio preparato registravimas vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 669 patvirtintomis Bendrosiomis vaistinių preparatų registravimo taisyklėmis (Žin., 2002, Nr. 8-297, Nr. 77-3304; 2003, Nr. 19-836, Nr. 29-1216, Nr. 64-2919) (toliau – Bendrosios vaistinių preparatų registravimo taisyklės), atitinkamai Direktyvos 2001/83/EB 6–26 straipsniais.

Savitarpio pripažinimo procedūra – vaistinio preparato registravimas vykdomas remiantis EU Direktyvos 2001/83/EB 17, 18 straipsniais. Vaistinių preparatų registravimo, taikant savitarpio pripažinimo procedūrą, nuostatai nustato vaistinių preparatų registravimo liudijimų, išduotų kitose Europos Sąjungos ar su Europos Bendrija pasirašiusiose Europos ekonominės erdvės sutartį šalyse, pripažinimo Lietuvos Respublikoje procedūrą.

Centrinė registracija – vaisto registraciją reguliuoja Europos vaistų vertinimo agentūra.

Registruojant homeopatinis preparatus gali būti taikomos bendrosios vaistų registravimo taisyklės arba taikoma supaprastinta registravimo procedūra. Supaprastinta procedūra taikoma preparatams, kurie registruojami nurodant paskirtį (preparatas be patvirtintų terapinių indikacijų), yra vartojami *per os* ar išoriškai. Pareiškėjas, norėdamas įregistruoti homeopatinį preparatą taikant supaprastintą registravimo procedūrą, Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai turi pateikti jos nustatytos formos paraišką ir dokumentaciją, įrodančią preparato kokybę ir serijų homogeniškumą.

Ant homeopatinų preparatų pakuotės (pirminės, antrinės) ir informaciniame lapelyje turi būti tokia informacija: homeopatinės žaliavos (žaliavų) mokslinis pavadinimas ir praskiedimo laipsnis, kuris nurodomas po pavadinimo. Laipsnį galima žymėti Europos farmakopėjoje, o jei joje nėra, oficialiose galiojančiuose Europos Sąjungos šalių narių farmakopėjose arba Lietuvos Respublikos farmakopėjos straipsniuose nurodytais simboliais; vartojimo būdas, jei būtina taisyklės; tinkamumo vartoti laikas tiksliais terminais (mėnuo, metai); vaisto forma; preparato sudėtis ir vartojimo paskirtis specialios atsargumo priemonės laikant preparatą (jei būtina); ypatingi perspėjimai (jei būtina); gamintojo suteiktos preparato serijos žymuo (galima be žodžio “serija”); preparato registracijos Lietuvos Respublikoje numeris, prieš jį parašomos raidės LT; užrašas “Homeopatinis preparatas be patvirtintų terapinių indikacijų”; “Prieš vartodami preparatą pasitarkite su gydytoju homeopatu”.

Registruojamų specialios medicininės paskirties maisto produktų grupei priskiriami gaminiai, kurių sudėtyje yra amino rūgščių, riebalų rūgščių, vitaminų, mineralinių medžiagų ar kitų biologiškai aktyvių medžiagų kiekiais, viršijančiais rekomenduojamas arba fiziologines normas, kuriems suteikta vaisto forma ir skirti vartoti žmonėms - kaip maisto papildai, dėl ligų, jų profilaktikai ar fiziologinėms funkcijoms paveikti. Taisyklės sudarytos Lietuvos Respublikos Vaistų įstatymo, Farmacinės veiklos įstatymo, VVKT nuostatų, Vaistų registracijos biuro Maisto ir kosmetikos priemonių komisijos nuostatų pagrindu bei vadovaujantis direktyva 1999/21/EB “Dėl specialios medicininės paskirties maisto produktų” ir direktyva 65/65/EEC II-V skyriai.

3. Informacinis lapelis - privalomas visiems vaistiniams preparatams. Specialios paskirties maisto produktams neprivalomas. Išimtiniais atvejais visa informacija gali būti

pateikiama ant pakuotės. Reikalavimai Informaciniam lapeliui parengti pagal Europos Sąjungos Tarybos direktyvą 92/27/EEC ir patvirtinti Sveikatos apsaugos ministru 2001. 05. 29 d. įsakymu Nr. 308. Pakuočių ženklavimas ir informacinis lapelis turi būti pateikti lietuvių kalba, suprantami vartotojui.

4. Vaistų reklama visuomenei:

Reglamentuoja Sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr.298 2000 m. gegužės 30 d. „Dėl vaistų reklamos taisyklių patvirtinimo“. Lietuvos Respublikoje gali būti reklamuojami tik į valstybinį vaistų registrą įrašyti vaistai. Vaistams reklamuoti gali būti naudojamos visos reklamos rūšys: rašytinė, žodinė, vaizdinė, audiovizualinė, neparduodamų vaistų pavyzdžių pateikimas, pokalbiai, susitikimai ir pan. Gyventojams skirtoje reklamoje leidžiama reklamuoti tik nereceptinius vaistus bei specialios medicininės paskirties maisto produktus. Vaistų reklama turi būti neklaidinanti, objektyvi, pateikiama informacija ir terminai turi atitikti vaisto savybių santrauką, objektyviai apibūdinti vaisto savybes ir skatinti jo racionalų vartojimą.

Vaistų reklamą kontroliuoja Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba.

5. Firminis pavadinimas - Pakuotės ženklavimo reikalavimai aprašyti SAM ministro 2001 metų įsakyme dėl reikalavimų vaistų pakuotės ženklavimui ir informaciniam lapeliui Lietuvos Respublikoje patvirtinimo. Šie reikalavimai parengti pagal Europos Sąjungos Tarybos direktyvą 92/27/EEC. **Prekinis vaisto pavadinimas** - tai vaistui suteiktas pavadinimas. Jis gali būti sugalvotas arba bendrinis, arba mokslinis pavadinimas kartu su gamintojo pavadinimu ar prekės ženklu. Sugalvotas pavadinimas turi skirtis nuo bet kokio bendrinio medžiagos, kurios vaiste faktiškai nėra, pavadinimo. Prekinis vaisto pavadinimas nuo anksčiau įregistruotų vaistų pavadinimo turi skirtis mažiausiai dviem raidėmis.

6. Farmacinių atliekų klasifikavimo principas - Surinkimo iš gyventojų ir farmacinių atliekų turėtojų, rūšiavimo, pakavimo, ženklavimo, apskaitos, laikino saugojimo, vežimo, farmacinių atliekų tvarkymo kontrolės ir dokumentacijos saugojimo tvarka, reikalavimus farmacinių atliekų saugojimo patalpoms. Farmacinių atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. 23. Farmacijos departamentas prie Sveikatos apsaugos ministerijos skelbia ir organizuoja farmacinių atliekų tvarkymo įmonės konkursą ir išduoda nustatytos formos leidimą 10 metų laikotarpiui. Farmacinių atliekų surinkimas, rūšiavimas, pakavimas, ženklavimas ir apskaita yra griežtai reglamentuojami.

7. Vaistų tiekimas - Visi vaistai (receptiniai ir nereceptiniai), homeopatiniai preparatai bei specialios medicininės paskirties maisto produktai gali būti įsigijami tik per vaistines, išskyrus automobiline pirmosios pagalbos vaistinėlę, kurios sudėtis patvirtina Sveikatos apsaugos ministro, ir kurią galima įsigyti degalinėse ir parduotuvėse. Išimtiniais atvejais vaistai gali būti išduodami per pirminės sveikatos priežiūros įstaigas joms pasirašius sutartis su vaistine. Ši išimtis taikoma aprūpinant vaistais kaimo vietoves, kuriose neapsimoka steigti vaistinių.

2004 m. vasario 12 d. statistikos duomenimis Lietuvoje buvo 1435 vaistinės. (apie 2300 gyventojų vienai vaistinei). Šiuo metu jų yra daugiau. Didžiąją dalį farmacijos rinkos užima vaistinių tinklai. Vaistinių steigimui netaikomi demografiniai ir geografiniai kriterijai, tačiau šiuo metu Seime nagrinėjamame FVI projekte siūloma įteisinti demografinį kriterijų, numatant, jog vaistinės bus steigiamos atsižvelgiant į gyventojų skaičių (ne mažiau 3000 gyventojų 1 vaistinei), išskyrus išimtinius atvejus. Vaistinės savininkas gali būti bet kas, tačiau vaistinės administracijos vadovu privalo būti farmacijos

specialistas su aukščiau universitetiniu farmacinio išsilavinimu.

Be visuomenės, labdaros, ligoninės vaistinių farmacinės veiklos įstatyme siūloma apibrėžti universitetinę vaistinę - universiteto, rengiančio farmacijos specialistus, struktūrinis padalinys, kuris yra studijų mokomoji gamybinė bazė, atlieka visas vaistinės funkcijas ir kuriame vykdomos farmacijos studijos ir mokslinis darbas bei studentų mokomoji ir gamybinė praktika. SAM mano, kad šios vaistinės išskyrimas nėra tikslingas.

8. Distancinis pardavimas: Vaistų pristatymas paštu - šiuo metu negalimas, nes nėra šiems veiksams numatytos teisinės bazės bei nenumatytos šios procedūros techninės vykdymo taisyklės. Farmacinės veiklos įstatymo projekto 13 straipsnio 3 dalyje numatyta, jog vaistų pristatymą gyventojams į namus gali atlikti vaistininkai ar farmakoteknikai.

9. Kainų nustatymas: Kompensuojamųjų ir nekompensuojamųjų vaistų didmeninės ir mažmeninės kainos nustatomos taikant prekybinius antkainius, patvirtintus Sveikatos apsaugos ministro įsakymu. Vaistažolėms ir specialios medicininės paskirties maisto produktams galioja rinkos kainos. Lietuvai įstojus į ES (nuo gegužės 1 d.) vaistams bus taikomas 5% pridėtinės vertės mokestis.

10. Antkainiai: Kompensuojamųjų ir nekompensuojamųjų vaistų didmeninės ir mažmeninės kainos nustatomos taikant prekybinius antkainius, patvirtintus Sveikatos apsaugos ministro įsakymu. Ekstemporalinių vaistų kainas nustato vaistinės. Vaistų kainai apskaičiuoti kiekviena sudėtinė vaisto dalis įkainuojama mažmeninėmis kainomis ir pridėdami vaistų gamybos ir fasavimo įkainiai, patvirtinti Sveikatos apsaugos ministro įsakymu. Nekompensuojamųjų vaistų bei kompensuojamųjų vaistinės asortimento prekių didmenines kainas nustato vaistų didmeninės prekybos įmonės, o mažmenines kainas - vaistinės, taikydamos Sveikatos

apsaugos ministro įsakymu patvirtintus prekybinius antkainius šių vaistų ir prekių pirkimo kainai. Vaistažolėms, nekompensuojamoms vaistinės asortimento prekėms galioja rinkos kainos. Maksimalus prekybinis antkainis nekompensuojamųjų vaistinių medžiagų didmeninei kainai nustatyti - 15% vaistinės medžiagos (įskaitant nedematūruotą etilo alkoholi) pirkimo kainos. Maksimalus prekybinis antkainis nekompensuojamųjų vaistinių medžiagų mažmeninei kainai nustatyti - 22% vaistinės medžiagos (įskaitant nedematūruotą etilo alkoholi) pirkimo kainos.

12. Importas: Vaistų, skirtų žmonėms, importas iš trečiųjų šalių įteisintas vaistų, importuojamųjų iš trečiųjų šalių, tiekimo tvarkoje, patvirtintoje LR SAM 2003 m. lapkričio 10 d. įsakyme Nr. V-658. Trečioji šalis - šalis, ne Europos Sąjungos (ES) narė. Trečiosioms šalims taip pat nepriskiriamos šalys, su Europos Bendrija pasirašiusios Europos ekonominės erdvės (EEE) sutartį.

Šios tvarkos nuostatai taikomi iš trečiųjų šalių importuojamiems vaistams, nepaisant, ar tose šalyse jie pagaminti, atlikta dalis gamybos procedūrų, ar tik fasuoti ar pakuoti. Pažymėtina, kad iš trečiųjų šalių gali būti importuojami tik Lietuvos Respublikoje registruoti vaistai.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką įregistruoti vaistą, gaminamą trečiojoje šalyje, papildomai turi pateikti informaciją apie importo įmonę, kuri importuos ir išleis šio vaisto serijas į apyvartą, įrodymus, kad įmonė pajėgi atlikti reikiamus vaisto serijos kokybės tyrimus bei nurodyti kvalifikuotą asmenį, atsakingą už serijų sertifikavimą. Jei prieš sertifikavimą, kai kuriuos tyrimus numatoma atlikti ne importo įmonėje, o kitose Europos Sąjungos šalyse narėse ar šalyse, su kuriomis Europos Bendrija pasirašiusi Europos ekonominės erdvės sutartį, turi pateikti informaciją apie šias įmones ir nurodyti kvalifikuotus asmenis, atsakingus už tyrimų atlikimą.

Vaisto serijos trečiojoje šalyje turi būti pagamintos pagal Lietuvos Respublikoje patvirtintoje šio vaistinio preparato registravimo byloje pateiktą dokumentaciją.

Nuostatuose yra numatyta, kad Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie SAM turi patvirtinti, kad importo įmonės gali vertinti iš trečiųjų šalių importuojamų vaistų kokybę pagal vaistinio preparato registravimo byloje pateiktą kontrolės metodų aprašymą.

VVKT išskirtiniais ir pagrįstais atvejais (pvz., kai Lietuvoje nėra galimybių atlikti tam tikrų tyrimų) importo įmonėms gali leisti tam tikras vaisto serijos kokybės kontrolės procedūras atlikti kitose įmonėse. Tokiais atvejais VVKT turi patikrinti šias įmones ir patvirtinti, kad jos atitinka nustatytus reikalavimus.

13. Vaisto kategorijos pakeitimas: Nėra nustatytų specialių kriterijų, kada galima vaistą iš receptinio pervesti į nereceptinį. Kiekvienas gamintojas turi teisę kreiptis į Valstybinę vaistų kontrolės tarnybą su atitinkamu prašymu ir pateikta mokslinė dokumentacija, kurią nagrinėja kompetetingi ekspertai. Nereceptiniai vaistai gali būti reklamuojami visuomenei.

14. Farmacininkų paruošimas ir nuostatos: Vaistininkai ir farmakoteknikai privalo kelti savo kvalifikaciją. Jų profesinį tobulinimąsi užtikrina farmacijos įmonės, farmacinės veiklos vadovai ir nevyriausybinės vaistininkų bei vaistininkų padėjėjų (farmakoteknikų) organizacijos. Vaistininkų ir vaistininkų padėjėjų (farmakoteknikų) tobulinimą vykdo Lietuvos Respublikos aukštosios mokyklos ir šių specialistų nevyriausybinės organizacijos Vyriausybės įgalios institucijos nustatyta tvarka.

Vaistininkai atlieka pagrindinį vaidmenį parenkant tinkamą receptinį vaistą pacientui. Kauno Medicinos universiteto Farmacijos fakulteto studijų programoje nuo 2004 metų įtraukta speciali disciplina apie bereceptinių vaistų bei specialiosios paskirties maisto produkto vartojimo ypatumus.

Farmacijos ir farmacijos rinkos institutas bei kitos visuomeninės organizacijos aktyviai dalyvauja organizuojant seminarus bei konferencijas farmacijos specialistams apie bereceptinius vaistus, specialios paskirties maisto produktus, bei homeopatinis preparatus. Sveikatos specialistų profesinės organizacijos aktyviai dalyvauja informuojant visuomenę apie racionalų vaistų vartojimą, taip pat akcentuoja paciento, gydytojo, vaistininko bendradarbiavimą savigydos (self-medication) procese.

15. Gydytojų paruošimas ir nuostatos

- Gydytojais rodo mažai entuziazmo išrašant pacientams bereceptinius vaistus. Dažnai bereceptiniu būdu išrašomi vaistai, būna geros reklaminės kompanijos ar medicinos atstovų darbo rezultatas.

16. Ryšiai su vartotojų grupėmis

- Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba kontroliuoja pacientui teikiamą informaciją apie vaistus. Nacionalinėje vaistų politikoje numatoma skatinti racionalų vaistų vartojimą. Pacientams rengiamos informacinės televizijos laidos sveikatos temomis, organizuojami specialūs kursai apie bereceptinius vaistus. Papildomos informacijos apie bereceptinius vaistus galima rasti gamintojų internetinėse svetainėse.

17. Vartotojų nusiteikimas/tyrimai

- Lietuvoje vis dar vykdoma pirminės sveikatos priežiūros reforma. Dažnai pacientai kaip informacijos, konsultacijos šaltinį renkasi vaistinę, tokiu būdu išvengiama ilgų eilių prie gydytojo kabineto, o kartu didėja savigydos bei gydymo bereceptiniais vaistais svarba.

18. Kiti nacionaliniai pasikeitimai

- Lietuva ruošia naujus sveikatos apsaugos teisinius aktus pagal Europos Sąjungos direktyvas, diegia naujus vaistų gamybos, platinimo kokybės standartus atitinkančius ES reikalavimus.

19. Elektroninė informacija:

Naujausia informaciją apie vaistų registravimą bei su vaistų registravimu susijusius teisinius aktus galima rasti internete adresu: <http://www.vvkt.lt/engl/>

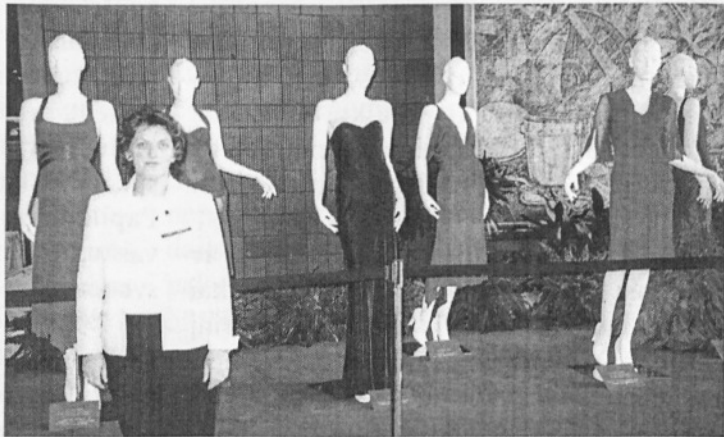
Lietuviai gydytojai Amerikos kardiologų suvažiavime 2004 kovo mėn New Orleans

Amerikos kardiologų metinis suvažiavimas (American College of Cardiology Annual Session), įvykęs 2004 m. kovo 7 – 10 d. New Orleans, Luisiana, sukvieta daugiau nei tūkstantį dalyvių iš įvairių pasaulio šalių. Lietuviai gydytojai – kardiologai bei mokslininkai, atliekantys mokslinius tyrimus kardiologijos srityje, kaip ir ankstesniais metais, vėl pateikė nemažai mokslinių pranešimų ir turėjo puikias galimybes pabendrauti su kardiologais bei mokslininkais iš kitų kraštų. JAV dirbantys lietuviai gydytojai ir mokslininkai džiaugėsi susitikimais su savo kolegomis iš Lietuvos. Pranešimus suvažiavime skaitė: prof. D. Giedrimienė (JAV, Hartford Hospital), dr. E. Vainorius (JAV, Duke University), dr. A. Dumašius (JAV, Rush University). Suvažiavime taip pat dalyvavo dr. Vainorienė (JAV, Duke University), dr. Obelenienė (JAV), prof. R. Zaliūnas (Lietuva), P. Stirbys (Lietuva) bei kiti.

Šiais metais specialus simpoziumas buvo skirtas ypatingai aktualiai temai “Širdies ligos moterų tarpe”. Siekiant atkreipti dėmesį į didėjančią moterų sergamumą širdies ir kraujagyslių ligomis, tam buvo skirti specialūs

Susitikimu džiaugiasi Amerikos kardiologų suvažiavimo dalyviai: Dr. E. Vainorius, dr. Vainorienė, prof. D. Giedrimienė, prof. P. Stirbys (Lietuva).

Amerikos kardiologų (ACC) suvažiavime. Raudonos suknių modeliai - siekiant atkreipti dėmesį į moterų sveikatą, ypač širdies ir kraujagyslių ligų dažnėjimą.

renginiai, kaip “Raudonųjų suknelių kolekcija ir paroda”, prezidento žmonos Laura Bush kreipimasis į suvažiavimo dalyvius, papildomos paskaitos ir renginiai, siekiant išryškinti lyties įtaką sergamumui širdies ligoms, atkreipti dėmesį į simptomų ir ligos pasireiškimo skirtumus tarp moterų ir vyrų, bei pabrėžti optimalių gydymo būdų ar taktikos išaiškinimo svarbą, gydant širdies bei kraujagyslių ligas moterų tarpe.

SVEIKATOS APSAUGA, NAUJIENOS IR PROBLEMOS LIETUVOJE

Kaip sekasi Lietuvos gydytojams Europoje? Lietuvos gydytojai Danijoje

*Inga Dembinskaitė,
Aalborg, Danija*

Inga Dembinskaitė – Vosylienė, 2000 metais baigė Medicinos fakultetą. Pirminės rezidentūros metu dirbo Klaipėdos ligoninėje. Metus laiko studijavo otorinolaringologijos rezidentūroje Kauno Medicinos universiteto klinikose. 2002 metų rugpjūčio mėnesį išvyko į Daniją, kur tebedirba iki šiol. Pirmuosius metus dirbo Nakskov miesto ligoninės Medicinos ir Chirurgijos skyriuose. Šiuo metu dirba Aalborgo ligoninės Onkologijos skyriuje.

Paprašyta pasidalinti patirtimi apie lietuvių gydytojų darbą Danijoje, ilgai svarsčiau, ką galėčiau papasakoti naudingo ir įdomaus. Pati Danijoje gyvenu dar neseniai ir esu tik pradėjusi kelią į norimą specialybę. Padrąsinta vyro ir pasidomėjusi plačiau, pabandžiau apžvelgti, kaip funkcionuoja Danijos sveikatos sistema ir kaip joje vietą suranda Lietuvos gydytojai.

Jau dešimtmetis kaip lietuviai medikai, vieni tik ką medicinos studijas baigę, kiti jau tapę specialistais, išvyksta dirbti į Daniją. Lietuvos gydytojai sėkmingai skinasi kelią į norimas specialybes, o dalis iš jų jau yra savarankiškai praktikuojantys specialistai.

Kodėl Danija, o ne kita šalis? Lyginant su kitomis Skandinavijos ar Vakarų Europos šalimis, Danijoje gydytojų trūkumas yra didžiausias, dėl ko susirasti darbą yra visai nesunku. Danija yra Karalystė su 5,4 milijono gyventojų. Ją sudaro daugiau nei keturi šimtai salų, išsibarsčiusių po Baltijos ir Šiaurės jūras. Be jų Danijos Karalystei priklauso Grenlandija ir Farerų salos. Tarp Europos šalių Danija pasižymi žemu nedarbingumo lygiu. Tai buvo viena iš pirmųjų šalių, įdiegusi visuomeninę socialinės apsaugos sistemą. Būtent todėl Danijoje valstybiniai mokesčiai yra dideli. 2000-iais metais ketvirtis visų

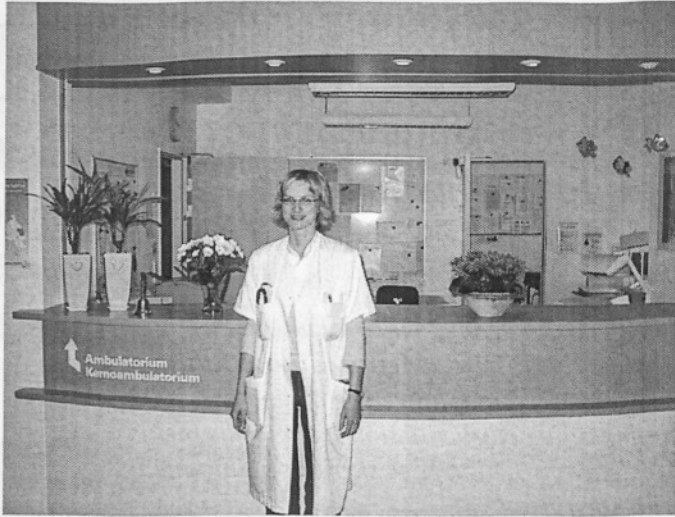
valstybinių išlaidų buvo skirta socialinei apsaugai.

Danija yra suskirstyta į keturiolika administracinių vienetų, vadinamų amtais. Jų biudžetą sudaro valstybės skiriamos lėšos. Ligoninės, išskyrus kelias privačias, yra amtų nuosavybė ir finansuojamos iš amtų biudžeto. Privačiai praktikuojančius šeimos gydytojus ir gydytojus specialistus finansuoja sveikatos draudimas, kuriam lėšos taip pat skiriamos iš amtų biudžeto. Kaip tik šiuo metu planuojama sveikatos apsaugos reforma, kurios tikslas būtų tiesioginis ligoninių finansavimas iš valstybės biudžeto pagal jų vykdomas paslaugas.

Nors Danijoje gydytojų ir trūksta, užsieniečiams gydytojams tenka išpildyti daug reikalavimų norint sėkmingai gauti darbą. Danų kalbos mokėjimas yra privalomas. Anglų, vokiečių ar rusų kalbos tik palengvina darbą, nes dažnai tenka bendrauti su kolegomis iš kitų šalių, o ir ligonių pasitaiko įvairiausių tautų. Be danų kalbos reikalingas visas pluoštas dokumentų, liudijančių Lietuvoje įgytą išsilavinimą. Biurokratijos tvarkant dokumentus čia ne ką mažiau negu Lietuvoje.

Gavus darbą, pradžioje yra suteikiama laikinoji gydytojo licencija, kuri galioja

**Inga Dembinskaitė
klinikoje**

gydymo planas ir pan. užduotys. Sėkmingai išlaikius egzaminus, suteikiama nuolatinė gydytojo licencija ir prasideda tikrasis kelias į gydytojo karjerą: rezidentūra, specializacija ir t.t.

Bedirbant šioje šalyje teko susipažinti ir su mokymo sistema. Kaip minėjau anksčiau, lietuvių gydytojų teorinės žinios yra ne prastesnės už kolegų danų, gal tik danų medicinos studijos daugiau sukonzentruotos į esminius dalykus.

aštuoniolika mėnesių. Norint įgyti nuolatinę gydytojo licenciją, reikia, kad du bandomieji trijų mėnesių įdarbinimo laikotarpiai skirtinguose klinikiniuose skyriuose būtų įvertinti teigiamai. Jų metu kreipiamas dėmesys į teorines žinias, praktinius įgūdžius ir, žinoma, danų kalbos sugebėjimus. Be to, aštuoniolikos mėnesių laikotarpyje reikalinga išlaikyti keturis egzaminus: receptų rašymo, socialinės medicinos, teismo medicinos bei bendrąjį medicinos. Į pastarąjį egzaminą įeina visi klinikiniai dalykai. Teorinės žinios, kurias įgyjame Lietuvoje, yra ne prastesnės už danų, taigi egzaminai didelių sunkumų lietuviams gydytojams nesudaro. Egzaminui išlaikyti užtenka teisingai atsakyti daugiau nei į pusę pateiktų klausimų. Be to, reikalaujama tik esminių dalykų, pvz. receptų rašymo egzaminui užtenka žinoti tik jų rašymo principus, o vaistų firminių pavadinimų ir dozių prisiminti visai nebūtina – juos galima pasižiūrėti iš knygos, kuria gydytojai naudojami tiek kasdieniniame darbe, tiek ir egzamino metu. Gal kiek sudėtingesnis yra bendrasis medicinos egzaminas. Jo metu egzaminuojamasis praeina septyniolika stotelių, kurių kiekvienoje laukia klinikinė situacija: anamnezės surinkimas, neurologinis ligonio ištyrimas, audiogramos įvertinimas, paūmėjusios lėtinės plaučių obstrukcinės ligos

Be to, studentai turi daugiau galimybių įgyti praktinės patirties. Studijų sistema lanksti, studentai gali daug atostogauti studijų metu. Jau po aštuntojo semestro studentas gali įsidarbinti vikaru, t.y. laikinu darbuotoju. Todėl nemažai danų išnaudoja šią galimybę. Ne tik patirties įgyti, bet ir sukaupti santaupų, kurias dažniausiai išleidžia keliaudami. Medicinos studijos universitete, kaip ir Lietuvoje, trunka šešerius metus.

Pirminė rezidentūra susideda iš trijų po šešis mėnesius trunkančių blokų: medicinos, chirurgijos ir bendrosios praktikos. Užsieniečiams gydytojams leidžiama vietoje šešių mėnesių bendrosios praktikos pasirinkti rezidentūrą bet kuriame kitame skyriuje. Danų gydytojams pirminės rezidentūros vieta atitenka burtu keliu, kad visos vietos, net ir mažiausiose ligoninėse, būtų užpildytos. Taigi nepasisekus, gali tekti atsidurti kelis šimtus kilometrų nuo namų ir šeimos.

Antrinės rezidentūros vietų taip pat yra daugumoje ligoninių. Žinoma, nepalyginamai daugiau norinčių atsiranda didesniuose gydymo centruose. Antrinė rezidentūra trunka įvairiai – nuo trijų iki aštuonerių metų. Pirmieji pusantrų metų vadinami "introduktion", t. y. lyg ir įvadiniai metai. Jų metu susipažįstama su baziniais tos specialybės dalykais. Nemaža dalis gydytojų

renkasi kelis "introduktion", kad galutinai apsispręstų dėl norimos specialybės. "Kursusstilling" (tolimesni antrinės specialybės metai, sekantys po "introduktion") vieta gaunama konkurso tvarka, ir ne visada pavyksta iš pirmo karto. Konkursiniai balai skaičiuojami už mokslinę veiklą, išklaustas paskaitas atitinkamuose kursuose, taip pat už skaitomas paskaitas, pvz. akušerių, slaugytojų, fizioterapeutų mokyklose. Populiariausios Danijoje yra kardiologijos, endokrinologijos, vaikų ligų, ausų, nosies, gerklės ligų specialybės.

Gydytojai Danijoje dirba trisdešimt septynių valandų darbo savaitę. Budėjimų skaičius yra įvairus, priklausomai nuo darbuotojų skaičiaus skyriuje (vidutiniškai keturi šeši budėjimai per mėnesį). Atostogauja gydytojai penkias savaites per metus nepriklausomai nuo darbo stažo. Kas nebuvo įprasta Lietuvoje, čia budėjimus turintys gydytojai be atostogų turi ir daugiau laisvų dienų. Kadangi dėl budėjimų savaitės eigoje susidaro didesnis darbo krūvis nei trisdešimt septynios valandos, tai kompensuojama suteikiant darbuotojui laisvą savaitę (vidutiniškai kas šešta, aštunta darbo savaitė).

Danijoje sudaromos tikrai geros sąlygos profesiniam tobulėjimui. Vyksta daugybė seminarų, organizuojami įvairūs kursai, konferencijos. Daug galimybių išvykti ir į užsienio šalyse vykstančias konferencijas. Lietuviai gydytojai neatsilieka nuo danų ir mokslinėje veikloje ruošdami mokslų daktaro disertacijas.

Kiek iš viso Danijoje yra lietuvių gydytojų, sunku pasakyti, kadangi jokios oficialios statistikos nėra. Neoficialiais duomenimis galima būtų priskaičiuoti arti šimto. Vien Aalborgėje, kuris yra ketvirtas pagal dydį Danijos miestas, šiuo metu gyvena ir dirba apie dvidešimt gydytojų. Pasitaiko, kad net tame pačiame skyriuje dirba po keletą lietuvių. Teko girdėti vieną danų medicinos studentą juokaujant, kad būtų pravartu mokyti lietuvių kaip užsienio kalbos. Lietuviai

gydytojai gana artimai bendrauja tarpusavyje, o taip pat su kitais čia gyvenančiais lietuviais, kuriuos buria Danijos Lietuvių Bendrija ir Aalborgo Lietuvių Bendrija. Taigi labai svetimi šioje šalyje nesijaučiame.

Sunku viską aprėpti viename pasakojime. Čia neapžvelgiau pačios darbo organizacijos. Trumpai tariant, Danijos sveikatos apsaugos sistema gerokai skiriasi nuo lietuviškosios. Kaip ir visur, galima įžvelgti ir privalumų, ir trūkumų. Tačiau labiausiai viskas priklauso nuo paties žmogaus: jo noro siekti žinių, padėti kitam žmogui, noro pažinti kitą kultūrą, gerbti kitos tautos papročius ir tradicijas. Gyvendama Danijoje dažnai susimąstau, kodėl mes čia, o ne Lietuvoje. Žmogui yra natūralu rinktis terpę, kur gali save laisviau išreikšti ir įgyvendinti savo siekius. Kaip kad minėjau anksčiau, čia yra sudarytos puikios sąlygos gydytojui dirbti ir tobulėti. Manau, kad tai ir yra pagrindinė priežastis, kodėl lietuviai pasirenka šią šalį. Turbūt dar ilgai lietuvių gydytojų neatbaidys reikalaujami išlaikyti daniški egzaminai ir iš naujo pradedamos rezidentūros studijos. Reikia tikėtis, kad Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą tik palengvins įsidarbinimo tvarką šioje šalyje.

Šiuo metu Lietuvos Sveikatos ministerija išduoda pažymą, patvirtinančią, ar Lietuvoje įgytas medicinos gydytojo diplomą ir įgyta profesinė kvalifikacija atitinka 93/16/EEB direktyvos 23 straipsnio (t.y. Europos Sąjungos standartų) reikalavimus. Pateikus minėtą pažymą Danijos Sveikatos apsaugos ministerijai, išduodama *daniškoji gydytojo licencija*. Taigi nuo šiol egzaminų Lietuvos gydytojams, vykstantiems dirbti į Daniją, laikyti nebereikės.

Pažymą išduoda LR SAM Sveikatos priežiūros išteklių skyriaus vyriausioji specialistė Vilma Šimkienė. Dėl išsamesnės informacijos galima kreiptis elektroniniu paštu: vilma.simkiene@sam.lt arba www.sam.lt.

MEDICINOS LEIDINAI LIETUVOJE

Medicininiai periodiniai leidiniai leidžiami Lietuvoje

*Prof. A. Lukoševičiūtė, MD,
PhD (Lietuva)*

Periodiniai medicininiai leidiniai leidžiami įvairiomis papildomomis temomis. Taipogi dalis jų leidžiami ne tik lietuvių, bet ir anglų kalbomis.

Čia pateikiamas tik pagrindinių leidinių sąrašas, kuris toli gražu nėra pilnas. Plačiau apie leidinių įvairovę bei prenumeratą galima sužinoti apsilankant Lietuvos Medicinos bibliotekos svetainėje: www.lmb.lt

Medicina

Medicinos teorija ir praktika. Leidėjai: Vilniaus medicinos draugija ir UAB „SK IMPEKS Medicinos diagnostikos centras“. Redaktorių kolegijos pirmininkas prof., habil. dr. Gediminas Grybauskas.

Acta Medica Lithuanica. Leidžia Lietuvos Mokslo Akademija. Vyr. redaktorius akad. A. Marcinkevičius.

Gydymo menas. Leidėjas Sveikatos ir medicinos informacijos agentūra. Leidyklos direktorė Dalia Petruilienė. Vyr. redaktorius dr. Julius Neverauskas.

Sveikas žmogus. Leidžia UAB „Dalios dizainas“. Vyr. redaktorius dr. Julius Neverauskas.

Namai, Šeima, Sveikata. Leidėjas UAB „Dalios dizainas“. Redaktorė V. Jankaitienė.

Biomedicina (lietuvių k.).

Biomedicine (anglų k.).

Internistas

Medinfo. Leidėjas UAB „Medinfa“. Vyriausioji redaktorė prof., habil. dr. Stanislova Domarkienė.

Stominio. Leidėjas UAB „Medinfa“. Vyriausias redaktorius Vyngandas Rutkūnas.

Farmacija ir laikas

Medicinos ir farmacijos žinios. Farmacijos ir farmacijos rinkos instituto nemokamas leidinys. Vyr. redaktorė Dalia Urbonienė.

Lietuvos bendrosios praktikos gydytojas.

Skausmo medicina. Leidžia UAB „Medicinos spaudos namai“. Vyriausias redaktorius doc. dr. A. Ščiupokas.

Pharmacon

Kardiologijos seminarai. Lietuvos kardiologų draugija. Oficialus Lietuvos širdies asociacijos leidinys. Redaktorius Aleksandras Laucevičius.

Lithuanian Journal of Cardiology. Leidžia „Lithuanian Journal of Cardiology“ redakcinė kolegija. Vyr. redaktorius Pranas Grybauskas.

Kardiologijos praktika. Leidžia UAB „Kardiologijos projektai“. Vyr. redaktorius habil. dr. Renaldas Jurkevičius. Redkolegijoje vien tik KMU Kardiologijos klinika. Pradėta leisti 2003 m.

Širdies nepakankamumo žinios. Lietuvos kardiologų draugijos širdies nepakankamumo darbo grupės leidinys. Šios grupės pirmininkė doc. Aušra Kavoliūnienė. Leidinių remia farmacijos kompanija SERVER.

Gydytojų žinios. Dvisavaitinis informacinis leidinys. Laikraščio steigėja ir leidėja – Lietuvos gydytojų sąjunga. Vyriausias redaktorius Kęstutis Janulis.

Pristatome Lietuvoje leidžiamą žurnalą MEDICINA:

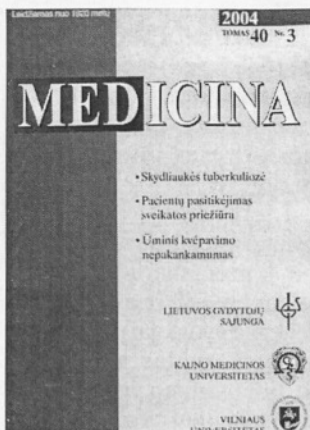
Žurnalas „Medicina“ yra seniausiai leidžiamas medicinos žurnalas Lietuvoje. Jis buvo pradėtas leisti 1920 metais Gydytojų sekcijos prie Lietuvių Mokslo Draugijos ir Kauno

Medicinos Draugijos, tačiau praktiškai visa žurnalo leidimo našta ir atsakomybė teko Kauno Medicinos Draugijai. 1920-1922 m. žurnalą redagavo Juozas Žemgulis, o nuo 1922 m. iki 1944 m. – dr. Jonas Staugaitis. 1924 m. liepos mėn. 1 d. buvo pasirašyta sutartis tarp Kauno Medicinos Draugijos ir Kauno universiteto Medicinos fakulteto dėl bendro žurnalo „Medicina“ leidimo.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1990 m. buvo atgaivintas žurnalo „Medicina“ leidimas ir jo vyriausiu redaktoriumi iki 2001 m. buvo prof. Zigmondas Satkevičius. 2001 m. kovo mėn. 2 d. buvo pasirašyta trišalė sutartis tarp Kauno Medicinos universiteto, Lietuvos gydytojų sąjungos ir Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto dėl bendro žurnalo „Medicina“ leidimo. Nuo 2001 m. iki dabar žurnalo „Medicina“ vyriausias redaktorius yra prof. Vilius Grabauskas, redakcijos valdybos pirmininkas ir mokslinis redaktorius – prof. Egidijus Kėvelaitis.

2003 metais žurnale „Medicina“ atspausdinti 237 straipsniai, kurie buvo indeksuoti prestižinėje medicinos mokslo duomenų bazėje *Index Medicus* ir MEDLINE. Nuo žurnalo „Medicina“ indeksavimo šioje duomenų bazėje pradžios, kuri skaičiuojama nuo 2002 metų pirmojo žurnalo numerio, jos indeksuotų straipsnių skaičius per dvejus metus pasiekė 508, o tai sudaro beveik pusę visų Lietuvos autorių straipsnių, kurie buvo indeksuoti šiose prestižinėse duomenų bazėse nuo 1965 iki 2004 metų. Centrinės ir Rytų Europos mokslo žurnalams indeksavimo sistema, kurią naudoja *Index Copernicus* duomenų bazė, 2003 metais įvertino žurnalą „Medicina“

rodikliu 4,78 (2002 metais buvo 4,62), kuris yra didžiausias lyginant su kitų Lietuvos biomedicinos srities mokslo periodinių leidinių, esančių šioje duomenų bazėje, rodikliu.

Informacija apie prenumeratą.

Prenumeratoriams Amerikoje trijų mėnesinių numerių prenumeratos kaina (įskaitant siuntimo paslaugas) 25 USD, šešių mėnesinių numerių kaina 50 USD, metinė dvylikos numerių prenumeratos kaina 100 USD. Apmokėjimo būdai: 1) per banką: Vilniaus Bankas AB, SWIFT CBVI LT 2X, Bankers Trust Company, New York, SWIFT BKTR US 33 for Kaunas University of Medicine, journal MEDICINA A/c LT 1670440 6000 2905348; 2) siunčiant čekį adresu: Editorial office, journal MEDICINA, Kaunas University of Medicine, A.Mickeviciaus 9, LT- 44307 Kaunas, Lithuania

Susipažinkime: Lietuvos medicinos mokslo žurnalas „Medicinos teorija ir praktika“

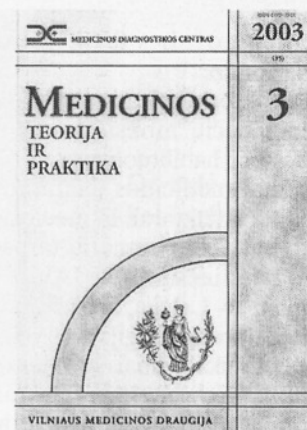
Kai 1995 m. Vilniuje buvo įkurtas pirmasis privatus aprūpintas moderniausia įranga Medicinos diagnostikos centras, kuriame aukščiausios kokybės

medicinos paslaugas teikia Vilniaus ir Kauno medikai – mokslininkai, pedagogai, patyrę gydytojai praktikai, tai sudarė mokslinį ir praktinį potencialą imtis dar vienos iniciatyvos – propaguoti naujausius pasaulio ir Lietuvos medicinos mokslo pasiekimus, skleisti gydytojų tarpe medicininės praktikos patirtį, skatinti gydytojus mokslinėmis studijomis analizuoti bei apibendrinti savo klinikinės praktikos patirtį.

Tuo tikslu tais pačiais metais pradėtas leisti žurnalas „Medicinos teorija ir praktika“. 1999 metais į žurnalo veiklą įsitraukė Vilniaus Medicinos draugija. Tai 22 medicinos draugijas vienijanti organizacija, savo veiklą pradėjusi prieš du šimtus metų. Tad žurnalo leidėjai – Medicinos diagnostikos centras ir Vilniaus Medicinos draugija.

„Medicinos teorija ir praktika“ – tai mokslinis recenzuojamas žurnalas, turintis tarptautinį registracijos numerį ISSN 1392 - 1312. Stebėjęs ir vertinęs žurnalo veiklą, Lietuvos Mokslo ir studijų departamentas žurnalą įtraukė į sąrašą leidinių, kuriuose publikuoti straipsniai būtini suteikiant mokslo laipsnį. Lietuvos Sveikatos apsaugos ministerija šiame žurnale atspausdintą straipsnį pripažįsta kaip profesinės kvalifikacijos tobulinimo formą ir autoriaus darbą vertina 30 kvalifikacijos kėlimo valandų. Tai svarūs argumentai, pripažįstantys žurnalo kokybės lygmenį, skatinantys Lietuvos medikus skelbti jame savo mokslines studijas, klinikinės praktikos apibendrinimus, literatūros apžvalgas ir kt.

Žurnalas leidžiamas kartą per ketvirtį ir yra skirtas mokslininkams, įvairių specialybių gydytojams. Žurnalo tikslas – reprezentuoti ir skatinti medicinos mokslą bei praktiką Lietuvoje, padėti gydytojams įgyti naujų žinių, pasidalyti patirtimi. Čia

skelbiami tiek Lietuvos medikų, tiek pasaulinės medicinos tyrinėjimų rezultatai, praktinė veikla, medicinos naujovės, suvažiavimų, konferencijų, seminarų medžiaga ir kt. Spausdinami straipsniai ir anglų, rusų kalbomis. Straipsnių santraukos lietuvių ir anglų kalbomis skelbiamos žurnalo svetainėje internete. Svarstoma galimybė straipsnius, skirtus originaliųjų mokslinių tyrimų rezultatų apibendrinimams, skelbti internete netrumpinant (full text). Žurnalo adresas internete: www.mtp.lt.

2004 metų pradžioje Medicinos diagnostikos centras įsteigė viešąją įmonę „Medicinos mintis“, kuriai patikėta žurnalo leidyba, jo platinimas, finansinių resursų, rėmėjų paieška ir kita būtinoji organizacinė veikla. Šios įmonės direktorė – gydytoja Lina Kisielienė.

Žurnalo redaktorių kolegijos pirmininkas – prof., habil. dr. Gediminas Grybauskas, vyriausiasis redaktorius – prof. habil. dr. Leonas Noreika.

Žurnalo pasididžiavimas – redaktorių kolegija. Į ją pakviesti Lietuvos medicinos mokslo elitas bei Latvijos, Estijos, Amerikos, Anglijos mokslininkai. Jie seka žurnalo veiklą, recenzuoja pateikiamus straipsnius, koordinuoja leidybinės strategijos kryptis, siekiant nuolatinio

tobulėjimo ir tarptautinio pripažinimo.

Redaktorių kolegiją sudaro 103 įvairių sričių mokslininkai: 53 profesoriai habilituoti daktarai, 22 docentai medicinos daktarai, 3 habilituoti daktarai, 14 medicinos daktarų. Kolegijos narių tarpe – 13 užsieniečių (4 – JAV, 1 – Anglija, 3 – Latvija, 5 – Estija).

Redaktorių kolegija savo veiklą grindžia reikalavimais privalomais žurnalams įrašytiems į sąrašą leidinių, kuriuose paskelbti mokslo darbai vertinami suteikiant mokslo laipsnį. Žurnale atskirta mokslinė leidinio dalis, kurioje spausdinama originali mokslinių studijų medžiaga, kituose skyriuose – straipsniai apibendrinantys klinikinės praktikos patirtį, medicininės literatūros apžvalgos, Vilniaus medicinos draugijos puslapiai.

Redakcijai pateikiami straipsniai recenzuojami. Recenzantai parenkami iš redaktorių kolegijos narių tarpo arba kviečiami kiti mokslininkai pagal atitinkamą biomedicinos mokslų kryptį. Straipsnių recenzavimas yra anonimiškas. Neatitinkantys reikalavimų straipsniai atmetami. Kaip Vilniaus medicinos draugijos leidinys žurnalas platinamas ją sudarančiose medicininėse draugijose, parduodamas knygynuose, ligoninių kioskuose, Medicinos diagnostikos centre, konferencijose, seminaruose; prenumerata vyksta per Lietuvos pašta. Kiekvienas žurnalo numeris siunčiamas į Amerikos nacionalinę medicinos, Bulgarijos centrinę medicinos, Švedijos Karolinska instituto ir kitas užsienio šalių mokslines bibliotekas.

Kaip prenumeruojamas leidinys – į Department of Pathology Brigham and Woman's Hospital, USA, Southwest Head Neck Surgical Association, USA, University of Maryland, USA,

Northwestern Medical Faculty Foundation, USA, Department of Obstetrics and Gynaecology the Royal London Hospital, UK, Latvijos Medicinos akademiją.

Mokslinių darbų publikavimas nedideliais tiražais spausdinamuose žurnaluose visada kelia problemų ir autoriams, ir žurnalų leidėjams. Ribotas daugelio vietinių žurnalų platinimas daro juos praktiškai nepasiekiamus tarptautinei auditorijai. Informacija, spausdinama žurnaluose įrašytuose į Index medicus/MEDILINE Bethesda Nacionalinėje bibliotekoje JAV, ar Current Contents Mokslinės informacijos institute Filadelfijoje JAV, lengvai pasiekiami bet kurios šalies skaitytojui.

Siekiant išplėsti žurnale spausdinamos medžiagos pristatymą tarptautiniu mastu, kreiptasi į Medline, ISI centrus.

Norint atverti kelius į tarptautinį pripažinimą Centrinės ir Rytų Europos valstybėse tautinėmis kalbomis leidžiamiems medicininiam žurnalams įkurtas Index Copernicus – Centrinės ir Rytų Europos medicininis žurnalų vertinimo sistemos (The Central and Eastern European Scientific Journals Ranking System) registrus. Balų skaičiavimo sistema – Index Copernicus Score (ICS) – paruošta pagal mokslinių straipsnių indeksavimo metodiką, taikomą minėtame institute Filadelfijoje, JAV. Pagrindiniai vertinimo kriterijai – skelbiamų originalių mokslinių straipsnių lygmuo, jų procentinis kiekis žurnale, leidybinė kokybė, periodiškumas ir kt.

Index Copernicus apibendrina visus indeksuotuose žurnaluose skelbiamus straipsnius ir aktyviai reklamuoja juos moksliniam pasauliui internete.

Malonu pasidžiaugti tuo, kad 2002 metais žurnalas „Medicinos

teorija ir praktika” (Theory and Practice in Medicine) indeksuotas ir įtrauktas į Index Copernicus registrus. Index Copernicus svetainės adresas internete – www.cisi.org.

Lietuvoje žurnalu domisi, siunčia spausdinimui savo darbus ir jį prenumeruoja pačių įvairiausių medicinos sričių mokslininkai ir gydytojai praktikai.

Kadangi žurnalas negauna tikslinio finansavimo ir verčiasi savo paties sukauptų pajamų dėka, esame priversti prašyti autorių finansinės paramos. Jie apmoka leidybines išlaidas, sumokėdami už vieną žurnalo puslapį 200 Lt (74 JAV dolerius). Tai netrikdo leidybinės veiklos, redakcijos portfelis nebūna tuščias, o žurnalas, kurio visas tiražas yra išplatinamas, išleidžiamas reguliariai kas ketvirtį.

Papildomai išleidžiamuose žurnalo prieduose savo konferencijų medžiagą spausdina įvairios mokslinės draugijos.

Malonu prisistatyti Jums, savo tėvynainiams. Siekiame tarptautinio žurnalo pripažinimo. Tai garsintų Lietuvos vardą. Džiaugtumėmės, jei atsirastų žurnalo rėmėjų. Galėtume drąsiau plėtoti žurnalo veiklą, ramiau žvelgti į ateitį.

Žurnalo „Medicinos teorija ir praktika“ Redaktorių kolegijos pirmininkas prof. habil. dr. Gediminas GRYBAUSKAS

Žurnalo „Medicinos teorija ir praktika“ Vyriausiasis redaktorius prof. habil. dr. Leonas NOREIKA

„Medicinos mintis“ Direktorė Lina KISIELIENĖ

Redakcijos prierasas:

Norintiems daugiau sužinoti apie šį žurnalą ar užsiprenumeruoti, siūlome pasinaudoti internetine svetaine www.mtp.lt, arba kreiptis į MEDICINA žurnalo redakciją.

SUSIPAŽINKIME

Šioje skiltyje pristatome naujus gydytojus, neseniai atvykusius iš Lietuvos į JAV. Kai kurie iš jų dar tik laiko egzaminus, reikalingus tolimesniam klinikiniam darbui JAV, kiti jau ieško rezidentūros vietų. Tai nėra lengva, todėl jiems reikalinga pagalba šiame sudėtingame kelyje.

Laukiame atsiliepimų iš ALGS narių. Jūsų patarimai, suteikta informacija, ar kitokio pobūdžio pagalba labai svarbi ir laukiama. Rašykite redakcijos adresu arba redkolegijos nariams. Gauta informacija apie rezidentūras bus skelbiama žurnale.

Pristatome **dr. Joną Gricių ir dr. Pasaką Gricienę**. Jie gyvena šiuo metu Newport mieste, North Carolina valstijoje. Jie abu yra baigę Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą 1996 metais. Dr. Jonas atliko Lietuvoje chirurgo rezidentūrą, o dr. Pasaka – neonatologės. Šiuo metu jie skiria laiką USMLE egzaminams išlaikyti, ir jau ieško rezidentūros vietų JAV.

Taip pat pristatome vieną iš Lietuvos neseniai atvykusią gydytoją, **dr. Rytę Bakšienę**, kuri atvyko į JAV tik šių metų pavasarį – kovo mėn, ir mielai sutiko pasidalinti savo įgyta patirtimi Lietuvoje.

Jos studijų ir darbo kelias labai būdingas gydytojams atvykstantiems iš Lietuvos ir gali būti įdomus ar pasirodyti labai skirtingu JAV gyvenantiems, studijuojantiems, ar medicinos studijas čia baigusiems gydytojams.

Rytė Bakšienė baigė Vilniaus 15-ąją vidurinę mokyklą (dabar - Žvėryno Gimnazija) su pagyrimu 1989 m. ir pradėjo dirbti ligoninėje dar besimokydama mokykloje. Ji dirbo slaugytojos padėjėja Vilniaus universiteto ligoninėje "Santariškių Klinikose" bei Šv. Jokūbo ligoninėje.

1989 m. ji buvo priimta medicinos studijoms į Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą ir po šešerių metų baigė gydymosi medicinos kursą, įgydama gydytojos diplomą.

1996 - 1997m., atlikus medicinos gydytojo rezidentūrą, jai buvo suteikta medicinos gydytojo kvalifikacija.

1997 - 2000 m. ji toliau mokėsi anesteziologijos-reanimatologijos rezidentūroje, kurią atliko Vilniaus universitetinėje ligoninėje (VUL), vadinamose "Santariškių Klinikose". Tai yra vienas iš svarbiausių akademinų diagnostikos ir gydymo centrų, tretinio lygio daugiaprofilinė sveikatos paslaugas teikianti gydymo įstaiga Lietuvoje. Tuo metu dr. R. Bakšienei buvo suteikta gydytojos anesteziologės - reanimatologės kvalifikacija.

**Dr. Rytė
Bakšienė su
sūnumi
Simonu.**

Dar besimokydama rezidentūroje R. Bakšienė pradėjo dirbti gydytoja asistente, o pabaigus rezidentūrą dirbo gydytoja anesteziologereanimatologe, I-ame reanimacijos ir intensyvios terapijos skyriuje (kitai dar vadinamu bendrosios reanimacijos skyriumi), VUL "Santariškių Klinikose"

2000 m. jai buvo suteikta specializuotos medicinos praktikos licencija, leidžianti verstis gydytojos anesteziologės-reanimatologės praktika. Tuo pačiu ji dirbo gydytoja konsultante anesteziologereanimatologe Lietuvoje.

2000 m. R. Bakšienė baigė teorinį - praktinį kursą pagal Čikagos universiteto programą "Skausmo gydymas" (kursą vedė dr. Renata Variakojis iš JAV) Vilniaus universiteto Skausmo klinikoje, išlaikė baigiamąjį egzaminą ir įgijo skausmo gydymo specialisto sertifikatą.

Dr. R. Bakšienė priklauso šioms mokslinėms draugijoms:

- European Society of Intensive Care Medicine (ESICM)
- Lietuvos anesteziologijos ir intensyvios terapijos draugijai
- Lietuvos parenterinės ir enterinės mitybos draugijai (LPEMD)
- Lietuvos skausmo draugijai

R. Bakšienė buvo aktyvi LPEMD narė. Šios draugijos prezidentas yra gydytojas Gintautas Kekštas, kuriam vadovaujant ji dirbo reanimacijos - intensyvios terapijos skyriuje.

2000 m. R. Bakšienė baigė bazinius enterinės ir parenterinės mitybos kursus Budapešte, Vengrijoje, organizuotus Europos enterinės ir parenterinės mitybos draugijos (ESPEN).

2001 m. ji baigė klinikinės mitybos kursus pažengusiems (Advanced Course) Mastrichte, Olandijoje ir Bonoje, Vokietijoje, taip pat organizuotus ESPEN.

LPEMD iniciatyva ir Lietuvoje buvo pradėti klinikinės mitybos kursai gydytojų kvalifikacijos kėlimui. Šiuose kursuose įvairių specialybių

gydytojams R. Bakšienė skaitė paskaitas 2003 ir 2004 metais:

1. Mityba kritinės ligos metu.

2. Mitybos ypatumai sergant onkologinėmis ligomis.

3. Mitybos papildai: glutaminas, omega 3 riebiosios rūgštys, vidutinės grandies trigliceridai, antioksidantai.

R. Bakšienė paruošė ir skaitė pranešimus mokslinėse konferencijose:

· "Klinikinė mityba sergant cukriniu diabetu", LPEMD organizuota konferencija 2000, Vilnius.

· "Imunomityba vėžiu sergantiems ligoniams", tarpdisciplininė LPEMD ir Lietuvos onkologijos draugijos konferencija 2001, Vilnius.

Ji taip pat dalyvavo Zalcburgo seminaruose: Salzburg-Cornell Seminar in Palliative Care of Weill Medical College of Cornell University, Salzburg, Austria, 2003.

Dr. R. Bakšienė šiuo metu gyvena JAV su šeima - vyru Edvinu ir 10 metų sūnumi Simonu.

Ji laiko USMLE egzaminus, tikėdamasi per vasarą išlaikyti praktinį egzaminą (paskutinį iš trijų). Ji planuoja kreiptis anesteziologijos rezidentūros, kad galėtų tęsti tai, ką jau buvo įvaldžiusi Lietuvoje.

Tuo pačiu ji mielai priimtų patarimus ar pagalbą ieškant rezidentūros JAV.

Trumpai apie I-ąją reanimacijos ir intensyvios terapijos skyrių VUL "Santariškių Klinikose":

Skyriuje yra 12 lovų. Prieš metus buvo atliktas kapitalinis remontas ir 2003 m. kovo mėn. atidarytas naujas, moderniausias Lietuvoje reanimacijos skyrius. Jame gydomi patys sunkiausi ligoniai iš visos Lietuvos, ypač sergantys sunkiu sepsiu, nekroziniu pankreatitu, ligoniai su dauginiu organų disfunkcijos sindromu (DODS). Taip pat čia sekami ir gydomi ligoniai po didelės apimties pilvo operacijų (gastrektomijų, pankreatoduodeninių rezekcijų, hemikolektomijų, rectum rezekcijų, kepenų rezekcijų ir t.t.), po inkstų, kepenų transplantacijų.

Skyriaus gydytojai neseniai įvaldė hemofiltracijos/hemodializės aparatą ir patys atlieka nepertraukiamą veno-veninę hemofiltraciją. Ligoninė pradėjo intensyviai ruošti numatomoms kepenų transplantacijoms ir ėmė tobulinti tam reikalingus specialistus. Viena iš programos dalių - skyriuje pradėtas naudoti kepenų pakaitinės terapijos aparatas "MARS" (kovo mėn). Šiuo aparatu taikoma kepenų pakaitinė terapija tiems ligoniams, kurie negali būti įtraukti į kepenų transplantacijos programą. Vienam ligoniui reikia 5-7 procedūrų gydymo kursui. Vienos procedūros savikaina 15-20 tūkst. litų.

Supažindiname ir pristatome ALGS tinklapį-svetainę: www.algs-lama.org

Nežiūrint buvusių techninių problemų, ALGS tinklapis vėl veikia.

Jį prižiūri dr. *Enrikas Vainorius*, gyvenantis North Carolina valstijoje.

Jis pageidauja gauti daugiau medžiagos apie įvykius, susirinkimus, planuojamus renginius. Siūlo siųsti jam įdomius straipsnius medicinos klausimais. Taip pat planuoja įdėti JAV ir Kanados ligoninių sąrašus, kuriose dirba lietuviai gydytojai.

Žurnalo *MEDICINA* kai kuri medžiaga bus taipogi pateikta šiam tinklapiui.

Daugiau informacijos galima gauti arba medžiagą siųsti adresu:

Dr. Enrikas Vainorius,
Research Associate,
Department of Internal Medicine/Cardiology,
Duke University. P.O.Box 3345,
Durham, NC 27710.
Tel. 919-684-5398,
e-mail:enrikas.vainorius@duke.edu

Lauksime.

Redkolegija

Kitas metinis Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos (ALGS) suvažiavimas įvyks Čikagoje, 2005 m. balandžio 23 d.

Kviečiame visus planuoti iš anksto ir gausiai dalyvauti.

Dėl išsamesnės informacijos kreipkitės:

Dr. A. Vanagūnas,
Ava109@nortwester.edu

Dr. Rasa Kazlauskaitė,
Rasa_Kazlauskaite@rush.edu

MŪSŲ MIRUSIEJI

Daugelį metų jie buvo mūsų kolegos, draugai, pažįstami, ar bendradarbiai. Nors jie iškeliavo amžinybėn, bet liko mūsų atmintyje ...

Prisiminkime Juos!!! Jie nusipelnė pagarbą savo pasiaukojančiu darbu, meile pacientams bei savo profesijai. Kiekvieno iš jų gyvenimas – tai ir istorijos dalis.

Prisiminkime 2003/2004 metais mirusius ALGS narius:

- BRIZGYTĖ-MIŠKINIENĖ, Stefanija, DDS
mirė 2004 gegužės 29 d.
- BUTNIENĖ-KREKOVECKAITĖ, Rūta, MD.
mirė 2004 rugpjūčio 5 d.
- DEVENIS, Algirdas, MD
mirė 2003 gruodžio 27 d.
- DĒDINAS, Jonas, MD
mirė 2004 kovo 12 d.
- GINEITIS, Romualds, MD
mirė 2004 vasario 17 d.
- IGNATONIENĖ, Lilija, MD
mirė 2003 gegužės 21 d.
- JASIENĖ-SAKEVIČIŪTĖ, Irena, MD
mirė 2004 sausio 21 d.
- KISIELIŪTĖ, Doma, DDS
mirė 2004 kovo mėn
- LAUCIUS, Augustinas, MD
mirė 2004 gegužės mėn.
- MICKEVIČIUS, Pranas, MD
mirė 2003 m.
- PRAPUOLENIENĖ-TALLAT KELPŠAITĖ, Janina, DDS
mirė 2003 gruodžio 23 d.
- RAULINAITIENĖ-BERZINSKAITĖ, Marija, MD
mirė 2003 gruodžio mėn.
- RINGIENĖ, Marija, MD
mirė 2004 sausio mėn.
- SKY (SKIRGAILA), Valentinas, MD
mirė 2003 liepos mėn
- ŽIRGULIENĖ, Justina, MD
mirė 2003 gruodžio mėn.

Šiame skyrelyje numatome toliau pateikti informaciją apie mūsų mirusiuosius, kuri priklauso nuo mūsų visų indėlio, o ypač nuo vyresnės kartos kolegų, kurie galėtų atsiųsti mums žinutę apie savo mirusius kolegas, gimines ar pažįstamus. Tai padėtų atspindėti kartų tęstinumą ir leistų paskleisti ne tik gražius prisiminimus, bet ir buvusių kolegų įgytą patirtį.

Tuo pačiu pateikiame neseniai gautą informaciją apie *dr. A. Petriką*, žymų gydytoją prieškarinėje Lietuvoje ir įgijusį ypatingą pagarbą, meilę ir pripažinimą dirbant Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Dr. Aloyzą Petriką prisimenant

Praėjo keturiasdešimt metų, kai JAV, Arkansas valstijoje mirė dr. Aloyzas Petrikas. Jis - žinomas gydytojas prieškarinėje Lietuvoje. Prieš atvykdamas į Kauną, dirbo Jurbarko Tuberkuliozės sanatorijos direktoriumi. Kaune jis buvo paskirtas Kauno municipalinės ligoninės direktoriumi, tačiau be administracinio darbo neatsisakė ir klinikinio, todėl dažnai važiuodavo konsultuoti į Panemunės TB sanatoriją.

Kai poeto Maironio sveikata visiškai sušlubavo, dr. A. Petrikas buvo pakviestas Maironio gelbėti, prisimena jo sūnus Aloyzas.

Antrasis pasaulinis karas nubloškė dr. A. Petriką į Vakarų. Ten, Vokietijoje 1947 metais Jungtinių Tautų Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos (UN) International Refugee Organization (IRO) vadovybės buvo pakviestas suorganizuoti, įkurti ir vadovauti tuo metu didžiausiai Vokietijoje "dypukams" skirtai ligoninei. Ligoninė buvo įrengta buvusiose vokiečių kariuomenės kareivinėse ir joje veikė nemažai skyrių bei operacinių. Dirbo gydytojais ir profesoriais iš įvairiausių Rytų Europos šalių, karo metu atsidūrę Vokietijoje. Šioje ligoninėje jis dirbo iki išvykimo į Ameriką 1949 metais.

Atvykęs į JAV, dr. A. Petrikas praleido porą metų Niujorke,

Dr. Aloyzas Petrikas
(nuotrauka daryta apie 1948 metus).

dirbdamas St. Mary Hospital, Brooklyn. 1952 metais jis pradėjo dirbti TB sanatorijoje, Arkansas valstijoje, kur dirbo iki mirties 1964 metų gegužės 23 dienas.

Dr. A. Petrikas buvo įgijęs MD laipsnį Tartu universitete, Estijoje 1917 metais, pasirinkdamas vidaus ligų / Internal Medicine specialybę. Dirbo Vidaus ligų klinikoje Kaune užimdamas vedėjo pareigas. Vėliau vadovavo Jurbarko liginės pulmonologijos skyriui. Dr. A. Petrikas pasižymėjo kaip puikus klinicistas, buvo įvertintas įvairiais atžymėjimais.

Reikšmingas pasiekimas JAV buvo jo priėmimas į Amerikos tuberkuliozės gydytojų akademiją (American Academy of Tuberculosis Physicians). Dirbdamas TB sanatorijoje jis taip pat buvo aktyvus mokslinės programos narys, tyrinėjant plaučių grybelinių susirgimų paplitimą.

Dr. A. Petrikas buvo pasišventęs medicinai, niekada nepavargstantis ir, kaip rašo tuometinėje spaudoje, niekada neatsisakantis suteikti pagalbą liginiams net ir nakties metu. Jis išsiskyrė sugebėjimu bendrauti su žmonėmis ir paskyrė savo gyvenimą humaniškai medicinos profesijai. Jo asmenyje buvo puikiai suderinti gerumas ir profesinis išsilavinimas, pareiga, pašaukimas ir pasiaukojimas, kas ilgam išliko kitų žmonių prisiminimuose.

REKLAMOS SKILTIS

**ILLINOIS PAIN
TREATMENT
INSTITUTE LTD.**

*The doctors and staff of the
Illinois Pain Treatment Institute, Ltd.
are dedicated to providing precise diagnosis and
relief for people with pain, not merely by treating
symptoms, but by working to alleviate our patients'
underlying problems and restoring their
highest level of function possible.*

www.illinoispain.com

Illinois Pain Treatment Institute, LTD.
Adresas: 431 Summit St.
Elgin, IL. 60120

Užsiima:

**Stuburo srities subtilia diagnostika bei
intervenciniu skausmo malšinimo būdais/
Precision Spinal Diagnosis Interventional
Pain Management**

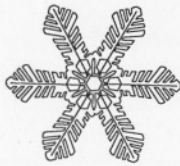
Ieško specialisto:

**Internal Medicine arba Family Practice
gydytojo.**

Kreiptis:

John Prunskis, MD, FIPP
Tel: 847-289-8822
Fax: 827-289-0815

**Gauta papildoma informacija dėl
ALGS/LAMA žiemų slidinėjimo
seminaro, kuris įvyks
2005, Kovo 12-16 d.d.,
Vail, Colorado valstijoje.**

Siūloma užsisakyti bilietus ir nakvynę
(1 and 2 bedroom condos and hotel
rooms).

Siūloma tai atlikti kuo greičiau, kad
gautumėte žemiausią kainą ir
geriausius skrydžius į Vail-Eagle oro
uostą.

Tam tikslui galite naudotis paslaugomis
per Gandras Travel.

Kreipkitės į:

Gaile Oslapas
Gandras Travel
PO Box 8247
Green Valley Lake, CA 92341

Tel. 310 880 2950 arba
e-mail: gailute@msn.com

**MOKSLINĘ PROGRAMĄ
TVARKO**

Dr. Jonas Prunskis 630-726-3337
E-mail:
JVP@ILLINOISPAIN.COM
ir
Dr. R. Karka 416-769-2526

**Supažindiname su populiariu žurnalu
Lietuvoje:**

Medicinos ir farmacijos žinios

Specializuotas farmacijos ir farmacijos rinkos
instituto leidinys Lietuvos medicininkams ir
farmacininkams.

Tematika

Svarbiausi medicinos ir farmacijos įvykiai,
aktualiausios problemos Lietuvoje ir
pasaulyje; naujaisi įstatymai, nutarimai ir jų
komentarai; teisininko konsultacija;
medicininė informacija gydytojams ir
farmacininkams – klinikiniai algoritmai,
įvairių ligų medikamentinis gydymas, naujų
produktų Lietuvos farmacijos rinkoje
pristatymas, pateikiama kita medicininkams ir
farmacininkams aktuali informacija.
„Medicinos ir farmacijos žinios“ – gydytojams
ir vaistininkams nemokamai platinamas
Lietuvoje leidinys.

Redakcijos prierasas:

*Norintys gauti daugiau informacijos apie šį
žurnalą, gali kreiptis į mūsų žurnalo
MEDICINA redakciją.*

MEDICINA
193 Stone Hill Dr.
Rocky Hill, CT. 06117.

